

Народна банка на Република Северна Македонија

ДИРЕКЦИЈА ЗА МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

Најнови макроекономски показатели Преглед на тековната состојба

март 2021 година

Најнови макроекономски показатели

Преглед на тековната состојба – влијанија врз монетарната политика

Прегледот на тековната состојба има за цел да даде осврт на најновите макроекономски податоци (декември 2020 година – февруари 2021 година) и споредба со последните макроекономски проекции (октомври 2020 година). Со тоа ќе се утврди колку тековната состојба во економијата соодветствува со очекуваните движења на варијаблите во последниот циклус проекции. Прегледот е фокусиран на промените на екстерните претпоставки и остварувањата кај домашните варијабли и на тоа како овие промени се одразуваат врз амбиентот за водење на монетарната политика.

Најновите оценки на меѓународните организации и очекувања на пазарните учесници за идниот глобален раст се поповолни, главно како резултат на повољните изгледи за одобрување на обемниот фискален стимул во САД, повољните информации за процесот на вакцинација и ефектите од нив, особено во развиените земји и поголемите земји во развој, како и подобро остварување кај дел од показателите за еврозоната и САД од очекуваното. **Сепак, високата неизвесност и понатаму постои, а ризиците се главно поврзани со развојот на пандемијата и изгледите за справување со неа.** Нагорните ризици за глобалниот раст се поврзуваат со поуспешното управување со пандемијата, вклучително и побрзиот процес на вакцинација, што ќе овозможи побрзо олабавување на рестриктивните мерки и побрзо економско заздравување, како и евентуално поголемиот фискален стимул од очекуваниот. Наспроти тоа, како надолни ризици се вбројуваат повторното забрзано ширење на заразата поради мутации на вирусот и евентуалното подолго времетраење или воведување значително построги мерки за справување со вирусот од очекуваното, побавниот напредок во медицинскиот третман против вирусот, вклучително и побавната вакцинација со што ќе се забави закрепнувањето на краток рок. Исто така, предвременото прекинување на политиките за економска поддршка може да доведе до неповолен ефект врз пазарот на труд и врз солвентноста на фирмите и да го намали долгорочниот раст, а затегнувањето на условите за финансирање може да го зголеми ризикот од неможност за отплаќање на долгот кај дел од земјите. Во однос на **економските движења во еврозоната**, последните оценки од анкетните истражувања на домаќинствата и претпријатијата за првиот квартал од 2021 година упатуваат на мал раст на економијата на квартална основа, односно мал пад на годишна основа. Очекувањата за индустријата се поповолни и произлегуваат пред сè од позитивните оценки за германскиот индустриски сектор, главно под влијание на солидната странска побарувачка, додека оценките за услужниот сектор и натаму се неповолни, кога сè уште се применуваат рестриктивни мерки за спречување на ширењето на пандемијата. Стапката на невработеност во еврозоната во јануари 2021 година е стабилна и изнесува 8,1%, колку што е и во претходните два месеца. Годишната стапка на инфлација во еврозоната во февруари 2021 година е иста како во јануари и изнесува 0,9%. Притоа, забавувањето на падот на цените на енергетската компонента во однос на јануари е неутрализирано со забавениот раст на базичната инфлација. Проекциите за **едномесечната каматна стапка ЕУРИБОР** за периодот 2021-2022 година се ревидирани надолу, со очекувања за задржување на приспособливата монетарна политика и покрај очекувањата за инфлациски притисоци во текот на годината, коишто се оценети како привремени.

Од аспект на одделните квантитативни показатели за надворешното окружување на македонската економија, оценките на странската ефективна побарувачка се ревидирани нагоре за 2020 и 2022 година, а надолу за 2021 година во однос на октомвриските проекции, додека кај **странската ефективна инфлација** е направена мала надолна корекција за 2021 и 2022 година. Најновите проекции за **САД-доларот во однос на еврото** за 2021 и 2022 година упатуваат на посилна депрецијација на САД-доларот во однос на очекувањата од октомври. Во однос на **цените на примарните производи на светските**

берзи, најновите проекции упатуваат на синхронизирани движења, при што се очекува силен раст во 2021 година и пад во 2022 година, што претставува ревизија нагоре за 2021 година, а надолу за 2022 година во однос на октомвриските оценки. Сепак, движењата и оцените за цените на примарните производи се исклучително променливи и тековно се под нагласено влијание од случувањата поврзани со пандемијата, што создава поголема неизвесност околу нивната идна динамика и ефектите врз домашната економија, и на краток, и на подолг рок.

Споредбата на последните макроекономски показатели од домашната економија со нивната проектирана динамика во рамките на октомврискиот циклус проекции не упатува на позначителни отстапувања во одделните сегменти од економијата. Согласно со објавените проценети податоци за БДП, во последниот квартал од 2020 година реалниот БДП бележи пад од 0,7% на годишна основа, што претставува натамошно забавување во однос на падот во претходниот квартал (од 3,3%). Забавувањето на падот на економската активност е во согласност со очекувањата од октомвриската проекција, при што остварениот пад е малку понизок од очекуваниот. Ваквото остварување во последниот квартал главно е одраз на релативно брзото закрепнување на производството и извозот вклучени во глобалните синџири на снабдување, постепеното приспособување на однесувањето и навиките на субјектите кон новонастанатата состојба, примената на целни и помалку рестриктивни мерки за справување со вториот бран на ковид-19, како и преземените мерки за поддршка на економијата. Во однос на проекцијата на компонентите, домашната побарувачка има понегативен придонес кон БДП од очекуваното, што главно се должи на поголемиот пад од очекуваниот на личната потрошувачка, а во помала мера и на инвестициската побарувачка, при посилен раст на јавната потрошувачка. Од друга страна, кај нето-извозот се забележува попозитивен придонес од очекуваниот, што произлегува од поповолните движења кај извозот, како и од поголемото надолно приспособување на увозот од очекуваното. Гледано за целата 2020 година, реалниот пад на економијата главно е во рамките на очекувањата и изнесува 4,5% (проектиран реален пад од 4,9%). Тековно расположливите високофреквентни податоци за првиот квартал од 2021 година се ограничени за поцелосно согледување на состојбите. Имено, податоците за јануари покажуваат значително забавување на реалниот годишен пад на прометот во вкупната трговија (по високиот пад во претходниот квартал), додека индустриското производство забележа пад. **Во однос на промените кај потрошувачките цени, остварената годишна стапка на инфлација во февруари 2021 година од 1,9% е многу блиску до проектираната од октомвриската проекција.** Во просек, ценовните промени во периодот јануари-февруари се во согласност со очекувањата според октомврискиот циклус проекции. Сепак, при ревизији главно во нагорна насока кај надворешните влезни претпоставки, сè уште е нагласена неизвесноста од движењето на светските цени на примарните производи во следниот период и нивното влијание врз домашните цени, што е посебно изразено со појавата на нов бран од пандемијата на ковид-19, мутациите на корона-вирусот и проблемите со производството и дистрибуцијата на вакцината.

Анализата на показателите на адекватноста на девизните резерви покажува дека тие и понатаму се во сигурната зона. Заклучно со февруари 2021 година, во однос на крајот на 2020 година, за промената на девизните резерви (приспособени за ценовните и курсните разлики и ценовните промени на хартиите од вредност) придонесоа пред сè трансакциите за сметка на државата и интервенциите на Народната банка на девизниот пазар. Расположливите податоци за јануари 2021 година упатуваат на трговски дефицит којшто е понизок од очекуваниот за првиот квартал од годината, но периодот на оценка е кус за донесување посигурни заклучоци. Податоците за менувачкото работење заклучно со февруари 2021 година укажуваат на остварени нето-приливи од приватните трансфери коишто засега се малку пониски од очекуваните за првиот квартал од 2021 година. Остварувањата кај билансот на плаќања за целата 2020 година упатуваат на умерено понизок дефицит во тековната сметка во однос на октомвриската проекција (3,5% од БДП, наспроти проектираниот дефицит од 3,7% од БДП), при истовремено подобра позиција на финансиската сметка (нето-приливи од 4,2% од БДП, наспроти проектираните 3,2% од БДП).

Во однос на движењата во монетарниот сектор, финалните податоци за јануари покажуваат месечен пад на вкупните депозити од 0,5%, наспроти растот од 2,9% во декември, што е вообичаено движење за овој период. Намалувањето на депозитите во најголем дел е резултат на месечниот пад на депозитите на претпријатијата, при мал раст на депозитите на домаќинствата и на депозитите на останатите сектори. Од валутен аспект, намалувањето на вкупните депозити е резултат на падот на денарските депозити (во целост како резултат на депозитните пари), при умерен раст на депозитите во странска валута. На годишна основа, вкупните депозити во јануари се повисоки за 6,1%, при проектиран раст за првиот квартал од 2021 година од 5,2%. Вкупните кредити на приватниот сектор во јануари минимално се намалија за 0,1% во однос на претходниот месец, што е значително поумерено намалување од вообичаено (по месечниот раст од 1,1% во декември). Од секторски аспект, месечната промена кај вкупните кредити е резултат на малиот пад на кредитите на претпријатијата, при речиси непроменети кредити на домаќинствата. Според валутната структура, кредитите во домашна валута не забележаа поголема промена, додека кредитите во странска валута минимално се намалија во однос на претходниот месец. На годишна основа, вкупните кредити во јануари се повисоки за 4,6%, при проектиран раст за првиот квартал од годината од 5,5%, согласно со октомвриската проекција.

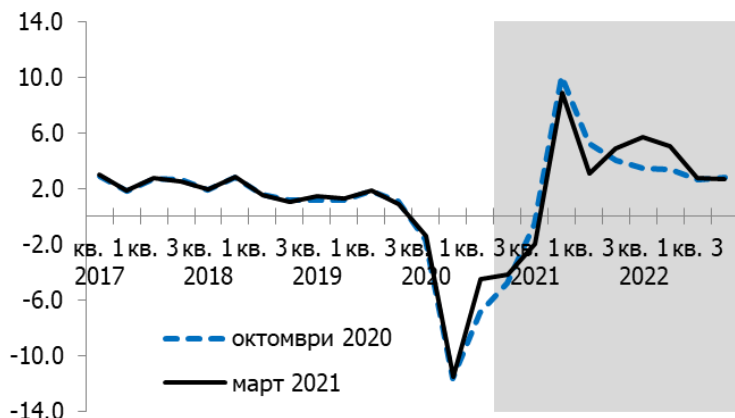
Во **Буџетот на Република Северна Македонија** во јануари 2021 година е остварен дефицит од 2.695 милиони денари. Буџетскиот дефицит во најголем дел е финансиран преку задолжување на државата на домашниот пазар, а во помал дел преку користење на депозитите на државата кај Народната банка. Остварениот буџетски дефицит претставува 7,7% од дефицитот предвиден со Буџетот за 2021 година.

Последните макроекономски показатели и оцени не упатуваат на позначителни отстапувања во однос на проектираната динамика, што заедно со стабилните текови во економијата создава поволен амбиент за спроведување на монетарната политика. Остварувањата кај девизните резерви од почетокот на 2021 година упатуваат дека тие и натаму се на соодветно ниво и се одржуваат во сигурната зона. Во последниот квартал од 2020 година и натаму забавува падот на бруто домашниот производ, согласно со очекувањата, а остварениот пад на економијата за целата 2020 година е главно во рамките на октомвриските проекции. Расположливите високофреквентни податоци за првиот квартал 2021 година се ограничени и засега тешко можат да се извлечат јасни сигнали за економската активност во овој период. Во однос на инфлацијата, остварувањата во првите два месеца од 2021 година се блиску до проектираните, но главно нагорните ревизии кај надворешните влезни претпоставки и натаму создаваат неизвесност во однос на движењето на инфлацијата во следниот период. Во рамките на монетарниот сектор, и натаму движењата се слични како на крајот на 2020 година, така што годишниот раст на депозитите во јануари е над проектираниот за првиот квартал на 2021 година според октомвриската проекција, додека годишниот раст на кредитите е поумерен од проектираниот.

Натамошно забавување на падот на економската активност во последниот квартал на 2020 година

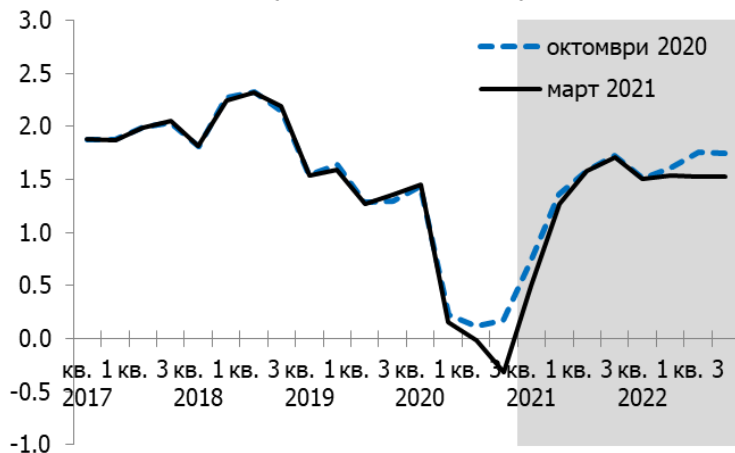
Релативно побрзото закрепнување на производството и извозот вклучени во глобалните синџири на снабдување, примената на целни и помалку рестриктивни мерки за справување со вториот бран на ковид-19, како и преземените мерки за поддршка на економијата придонесоа за натамошно забавување на падот на БДП, којшто во последниот квартал од годината се сведе на 0,7%. Падот на економската активност и натаму е широко дисперзиран, но со значително забавување на падот на додадената вредност кај позначајните дејности. Исклучок претставува земјоделството, коешто по позитивниот придонес во претходните квартали, забележа пад во последниот квартал, а со тоа и најголем придонес за падот на БДП. Гледано од расходната страна на БДП, падот во целост се должи на негативниот придонес на домашната побарувачка, при висок пад на бруто-инвестициите и натамошен пад на личната потрошувачка, додека јавната потрошувачка и натаму бележи раст. Од друга страна, нето-извозот бележи позитивен придонес, со оглед на преминот на извозот во позитивната зона при продлабочување на падот на увозот на стоки и услуги. Гледано за целата 2020 година, реалниот пад на економијата главно е во рамки на очекувањата и изнесува 4,5% (проектиран реален пад од 4,9%), условен од негативниот придонес на домашната побарувачка и позитивниот придонес на нето-извозот, под влијание на пандемијата на ковид-19.

Странска ефективна побарувачка
(годишни промени во %)

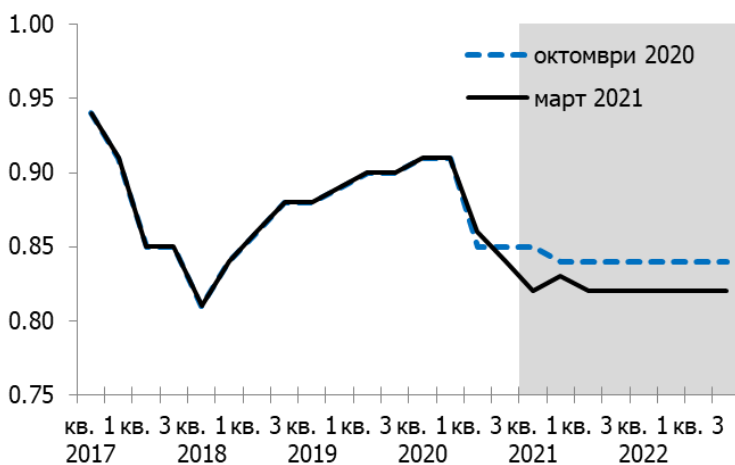
Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Странска ефективна инфлација
(годишни стапки во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Курс евро/САД-долар

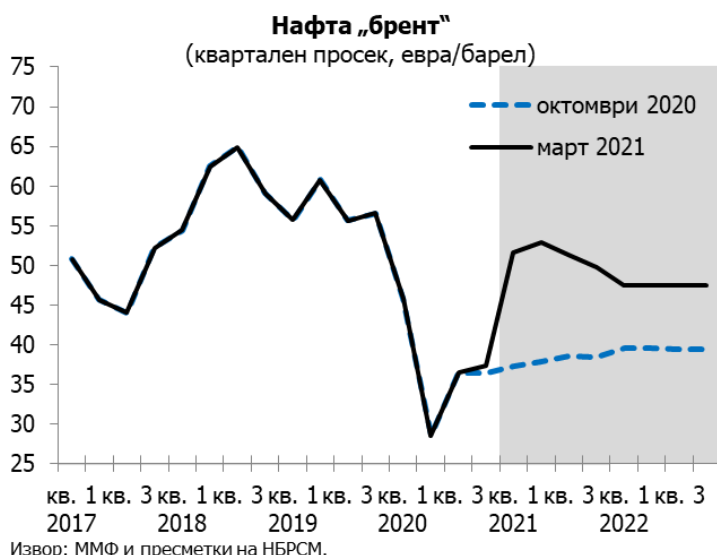
Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Според последните оценки, странската ефективна побарувачка е нагорно ревидирана за 2020 и 2022 година, а надолу за 2021 година. Притоа, тековно се оценува дека падот на странската ефективна побарувачка во 2020 година ќе изнесува -5,4% (-6,3% во октомври), додека растот во 2021 и 2022 година ќе изнесува 3,6% и 4%, соодветно (4,6% и 3% во октомври, соодветно). Ваквите ревизии во најголема мера се резултат на ревидираните оценки за економската активност во Германија¹ и Италија. Имено, кај овие земји има значително подобри остварувања во втората половина од 2020 година во однос на октомвриските очекувања, додека тековните оценки упатуваат на нивен послаб раст во 2021 година, а посилен во 2022 година.

Во најновите оценки за странската ефективна инфлација е извршена мала надолна ревизија за целиот период на проекции и се очекува дека таа ќе изнесува 1,3% и 1,5% во 2021 и 2022 година, соодветно, наспроти 1,4% и 1,7% во октомври. Надолната ревизија се должи на очекувањата за понизок ценовен раст кај поголемиот број земји вклучени во индексот.

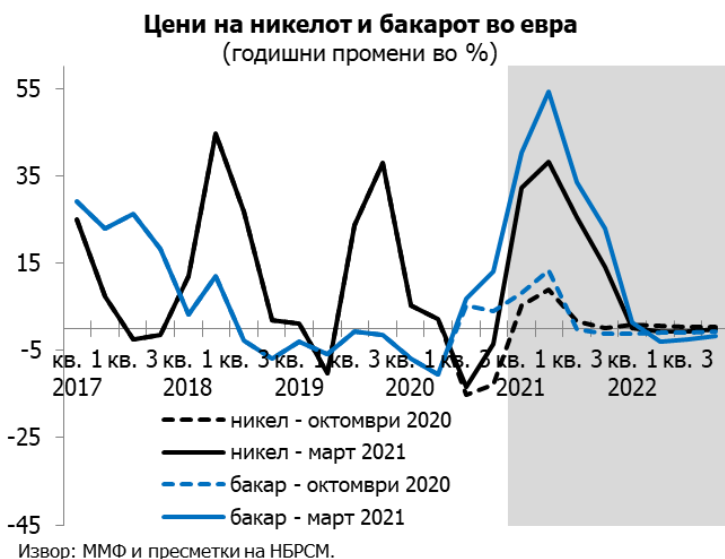
Во поглед на девизниот курс евро/САД-долар, најновите оценки упатуваат на надолна ревизија за 2021 и 2022 година, при што се очекува дека САД-доларот посилено ќе депрецира во однос на еврото, особено во 2021 година. Ваквата корекција во најголема мера се должи на очекувањата за помал интерес на инвеститорите за доларот при поповолни изгледи за глобалната економија со почетокот на вакцинацијата против ковид-19 и најавите од страна на ФЕД за задржување на ниските каматни стапки и во следните години, и покрај тековно зголемените инфлациски очекувања во САД.

¹ Проектиран пад на Германија од 4,9% во 2020 година, наспроти 5,7% во октомври и раст од 3,4% и 3,8% во 2021 и 2022 година соодветно, наспроти 4,4% и 2,5% во октомври.

Според најновите оценки за 2021 година, кај цената на нафтата² се забележува поголема нагорна ревизија, при што тековно се очекува значително поголем ценовен раст во однос на октомври. Нагорната ревизија е одраз на очекувањата на инвеститорите за дефицит на страната на понудата, како резултат на намаленото производство на нафта од страна на земјите од ОПЕК+³ и очекувањата за раст на глобалната побарувачка на нафта, поттикнато од попозитивните изгледи за глобалната економија поради процесот на имунизација во сè поголем број земји. Од друга страна, за 2022 година е извршена надолна корекција, при што се проектира пад, наместо малиот раст предвиден во октомври.

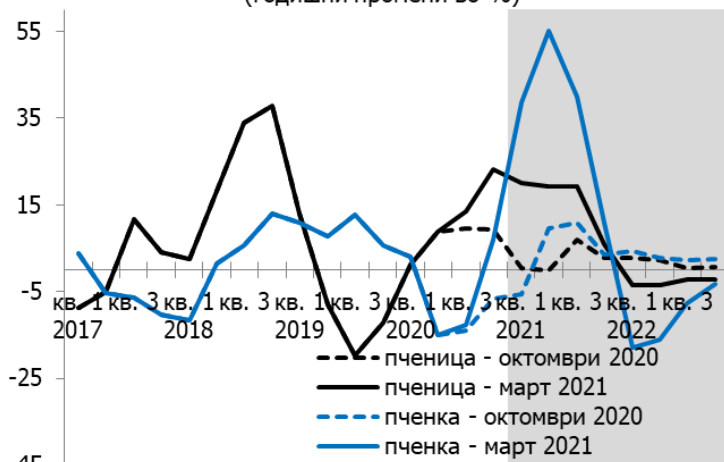
Исто така, и кај цените на металите е извршена поголема нагорна ревизија за 2021 година, при што тековно се очекува двоцифрен раст на цената на никелот и бакарот, наместо малиот раст проектиран во октомври. Нагорните ревизии се одраз на очекувањата за раст на глобалната побарувачка, предизвикани во најголема мера од побарувачката од Кина и индустријата на електрични автомобили, како и од постепеното закрепнување на авиоиндустријата. Во 2022 година промените во цените на металите се ревидирани надолу, при што се очекува стабилизирање на цената на никелот и малку поголем пад на цената на бакарот од очекуваниот во октомври.

² За анализата на цените на нафтата, металите и примарните прехранбени производи се користат разни извештаи на ММФ, Светската банка, ФАО, ОПЕК, ЕЦБ и на специјализирани меѓународни економски портали.

³ На 5.1.2021 година, освен одлуката на земјите од ОПЕК+ за продолжувањето на мерката за ограничувањето на производството на нафта, Саудиска Арабија донесе одлука за доброволно намалување на своето производство на нафта во февруари и март 2021 година за дополнителни 1 милион барели нафта на ден. Следствено, во првите три месеци од 2021 година, квотите за ограничување на производството ќе изнесуваат во просек 7,8 милиони барели на ден, наспроти претходните 7,1 милион барели на ден (во просек) за овие три месеци.

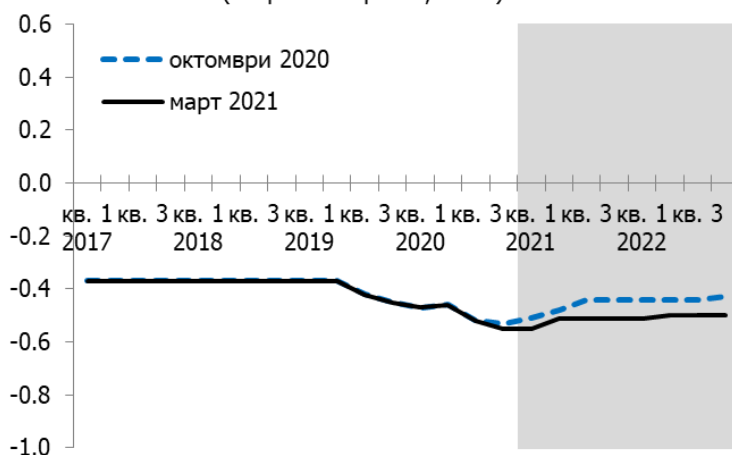
Цени на пченицата и пченката во евра
(годишни промени во %)

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

Согласно со најновите оценки, цените на примарните прехранбени производи за 2021 година се значително ревидирани нагоре во споредба со октомврскиот циклус проекции. Притоа, тековно се очекува двоцифрен раст на цените на пченката и пченицата во 2021 година, наместо малиот раст предвиден во октомври. Нагорната ревизија на цената на пченицата во најголема мера се должи на воведување данок за извоз на пченица од страна на Русија⁴ и зголемената побарувачка, додека кај цената на пченката растот се должи на зголемената побарувачка од страна на Кина. Од друга страна, за 2022 година, движењата кај цената на пченицата и пченката се надолно ревидирани, при што сега се очекува пад, позначителен кај пченката, наместо растот предвиден во октомври.

Едномесечен Еурибор
(квартален просек, во %)

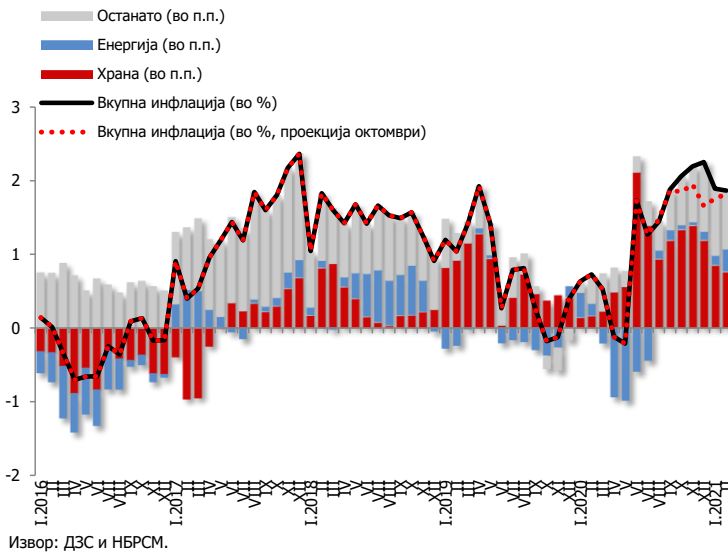
Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Во поглед на едномесечниот ЕУРИБОР, за 2021 и 2022 година е извршена мала надолна ревизија во однос на проекциите од октомври. Имено, најновите оценки се дека едномесечниот ЕУРИБОР оваа и следната година ќе изнесува околу -0,5% (-0,47% и -0,44% во 2021 и 2022 година, соодветно, во октомври). Ваквите очекувања во најголема мера се одраз на согледувањата на ЕЦБ за идните ценовни притисоци како привремени и согласно со тоа задржување на приспособливата монетарна политика за подолг период.

⁴ Повеќе информации на следнава интернет-врска.

Стапка на инфлација

(годишни придонеси во вкупната инфлација, во п.п.)

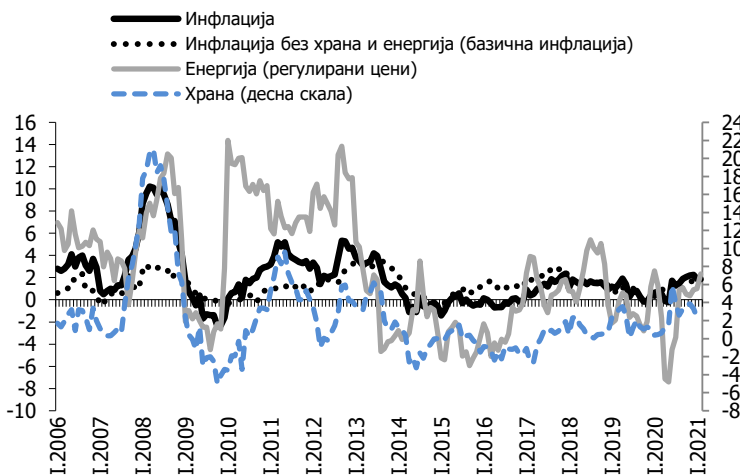

Во февруари 2021 година, **домашните потрошувачки цени** забележаа минимално зголемување за 0,1% на месечна основа, по нивното намалување за 0,2% во претходниот месец. Имено, зголемувањето на цените во категориите од прехранбената и енергетската компонента речиси во целост беше неутрализирано со негативниот придонес од базичната инфлација⁵.

Годишната стапка на инфлација во февруари изнесува 1,9% (иста стапка како во минатиот месец) и произлегува главно од растот на цените на базичната и прехранбената компонента, а во мал дел и од енергетската компонента⁶. Остварената годишна стапка на инфлација во февруари е во согласност со проектираната стапка на инфлација според октомврскиот циклус проекции, при нагорно отстапување кај енергетската компонента, а во помала мера и кај базичната компонента, а мало надолно отстапување кај цените на храната.

Инфлација и цени на храната и енергијата

(годишни промени, во %)

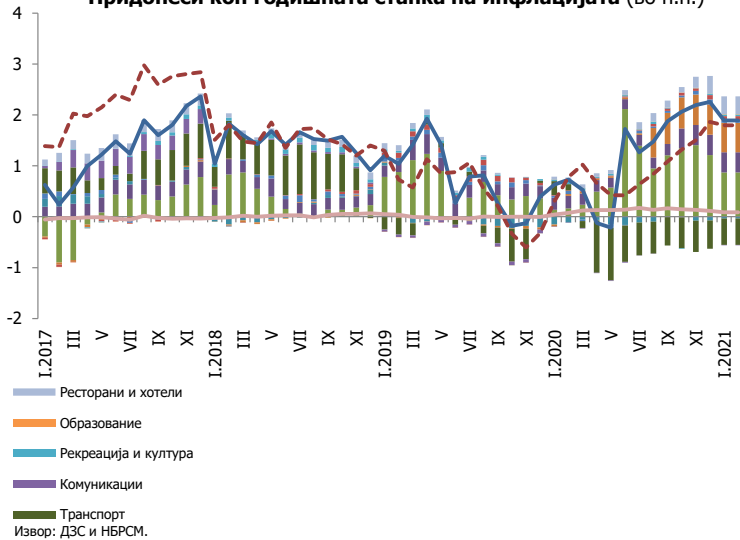
Месечната стапка на базична инфлација во февруари е негативна и изнесува 0,2% (по непроменетоста на месечна основа во јануари), додека на годишна основа базична стапка на инфлација бележи забавување и изнесува 1,6% (1,8% во претходниот месец). Структурата на годишната стапка на базична инфлација во февруари е слична како претходниот месец, односно и натаму највисок позитивен придонес имаат цените на тутунот⁷. Исто така, позитивен придонес овој месец имаат и цените на услугите во ресторани и хотели. Од друга страна, негативен придонес и натаму имаат цените на воздушниот сообраќај, аудиовизуелната и информатичката опрема, како и цените на облеката и обувките.

⁵ Гледано по групи производи, најголем позитивен придонес на месечна основа имаат порастот на цените на нафтните деривати, цените на автомобилите, потоа цените на масло и масноти, овошје, зеленчук, како и цените на лебот и житата. Од друга страна, најголем негативен придонес имаат пониските цени на воздушниот сообраќај, обувките и цените на услугите за сместување.

⁶ Во услови на годишен пад на цените на течните горива и мазива согласно со светските движења на цената на нафта, годишниот раст на цените на енергијата е резултат на зголемувањето на цените на електричната енергија во август, согласно со одлуката на Регулаторната комисија за енергетика. Започнувајќи од 1.8.2020 година, цената на електричната енергија е повисока за 7,4%, односно за висока тарифа изнесува 5,95 ден/kWh, за ниска тарифа изнесува 2,99 ден/kWh, додека за еднотарифно мерење изнесува 4,77 ден/kWh (<https://www.erc.org.mk/pages.aspx?id=153>).

⁷ Годишниот раст на цената на тутунот во декември е одраз на покачувањето на цените на цигарите во март и јули 2020 година, согласно со предвиденото годишно зголемување на акцизите на цигарите за 0,20 денари/парче, заклучно со 1 јули 2023 година. На ист начин делуваа и промените во Законот за тутун, производи од тутун и сродни производи, којшто обврзува сите пакувања на цигарите да имаат по 20 цигари до ноември 2020 година (претходно имаше кутии и по 19 цигари), што заедно со зголемиот износ за акцизата којашто се наплатува по цигара, придонесе за зголемувањето на трошоците на производителите.

Придонеси кон годишната стапка на инфлацијата (во п.п.)

Во однос на очекуваните движења на цените на надворешните влезни претпоставки кај проекцијата на инфлацијата, направените ревизии се главно во нагорна насока.

Во вакви услови, и натаму е нагласена неизвесноста од движењето на светските цени на примарните производи во следниот период и нивното влијание врз домашните цени, согласно со неизвесните економски ефекти поврзани со новиот бран на пандемијата и мутациите на вирусот, како и со производството и дистрибуцијата на вакцините.

Странски ефективни* и домашни цени на храна (индекси, 2005 = 100)

* Ефективните странски цени на храна се добиени како пондериран збир од цените на храната во земјите што се најзначајни трговски партнери на Северна Македонија.
Извор: ДЗС, Еуростат и пресметки на НБРСМ.

Просечна исплатена плата (годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

Во декември 2020 година, номиналниот годишен раст на просечната нето-плата забави и изнесуваше 5,4% (7% во претходниот месец). Растот на платите, како и претходно, во еден дел претставува пренесен ефект од покачувањето на платите во јавниот сектор⁸, ефектот од мерката за субвенционирање на придонесите поради зголемување на платата⁹, надополнет со ефектот од овогодешното усогласување на растот на законски утврдената минимална

⁸ Во јануари 2020 година, е извршено зголемување на платите во образованието од 10%, а од февруари 2020 зголемување на платите е извршено кај вработените во здравството (раст од 25% за специјалистите, 15% за општите лекари, 10% за медицинските сестри и по 5% за здравствените соработници и помошно-техничкиот персонал).

⁹ Согласно со Законот за субвенционирање на придонесите од задолжително социјално осигурување поради зголемување на плата, којшто започна да се применува со исплатата на платата од ноември 2019 година („Службен весник на РСМ“ бр. 239/19), при што субвенционирањето придонеси се одобрува доколку зголемувањето на нето-платата е во износ од најмалку 600 до најмногу 6000 денари месечно по осигуреник („Службен весник на РСМ“ бр. 239/19, чл. 2 и 3).

Просечна исплатена месечна нето-плата по сектори

(номинални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

плата (зголемување за 3% во јули¹⁰). Исто така, во четвртиот квартал беше спроведена и фискална мерка за финансиска помош на работодавачите погодени од здравствената криза за исплата на плата.

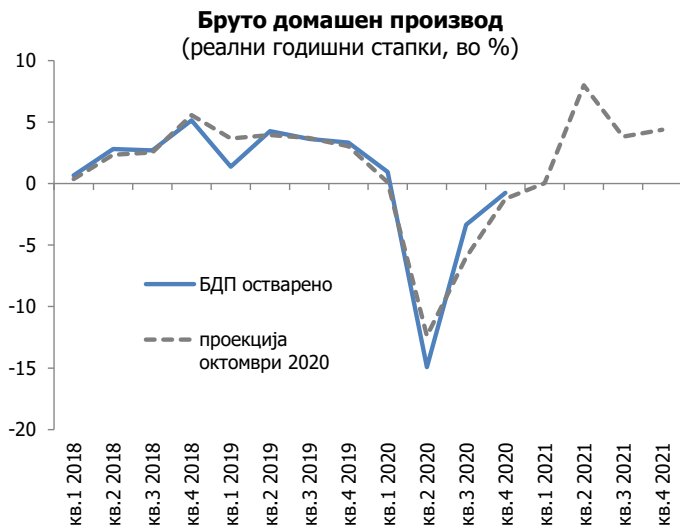
Годишен раст на платите имаше кај поголемиот дел од дејностите, а најизразен е кај дејностите поврзани со „информации и комуникации“, „рударство и вадење камен“, „здравствена и социјална заштита“, „финансиски дејности и дејности на осигурување“, „уметност, забава и рекреација“, како и кај „образованието“¹¹.

При раст на трошоците на живот на годишно ниво, **реалниот годишен раст на нето-платата во декември изнесуваше 3,1%.**

Остварениот годишен раст на платите во четвртиот квартал (6,9% номинален и 4,7% реален раст) е целосно во согласност со очекувањата за раст на платите во рамките на октомвриската проекција. За целата 2020 година, остварениот номинален и реален годишен раст на платите од 7,8%, односно 6,6%, соодветно, е исто така во согласност со проектираниот.

¹⁰ Согласно со објавата на Министерството за труд и социјална политика, објавена во „Службен весник на РСМ“ бр. 75/20 и Уредбата со законска сила за примена на Законот за минимална плата во Република Македонија „Службен весник на РСМ“ бр. 88/20, минималната нето-плата се зголеми за 3%, односно за 434 денари. Висината на минималната плата во бруто-износ, започнувајќи од јули 2020 година до март 2021 година изнесува 21.776 денари (претходно 21.107 денари), односно минималната плата во нето-износ изнесува 14.934 денари (претходно 14.500 денари). Редовното усогласување за зголемување на минималната плата (со порастот за претходната година на просечно исплатената плата во РСМ, индексот на трошоци на живот и реалниот пораст на БДП – една третина од порастот од секој показател, соодветно) беше направено уште пред кризата предизвикана од пандемијата на ковид-19, но со Уредба, Владата го стави во мирување до завршувањето на вонредната состојба (односно за периодот април-јуни 2020 година). Претходно, покрај редовното усогласување во април 2019 година, минималната плата беше вонредно зголемена во декември 2019 година (за околу 2000 денари, нето) и изнесуваше 14.500 денари, нето (Закон за минимална плата, „Службен весник на РСМ“ бр. 239/19).

¹¹ Намалување на платите во декември 2020 година е забележано само кај дејностите поврзани со „транспорт и складирање“.

Извор: ДЗС и проекции на НБРСМ.
Разликите во серијата во остварениот период се должат на редовни ревизи на ДЗС.

Во четвртиот квартал од 2020 година БДП забележа пад од 0,7% на годишна основа, што претставува натамошно забавување на годишниот пад (- 3,3% во претходниот квартал). Ваквото остварување во четвртиот квартал главно е одраз на релативно брзото закрепнување на производството и извозот вклучени во глобалните синџири на снабдување, постепеното приспособување на однесувањето и навиките на субјектите кон новонастанатата состојба, примена на целни и помалку рестриктивни мерки за справување со вториот бран на ковид-19, како и преземените мерки за поддршка на економијата¹². Забавувањето на падот на економската активност во четвртиот квартал е во согласност со очекувањата од октомвриската проекција, при што остварениот пад е малку понизок од очекуваниот. Гледано за целата 2020 година, реалниот пад на економијата главно е во рамките на очекувањата и изнесува 4,5% (проектиран реален пад од 4,9%).

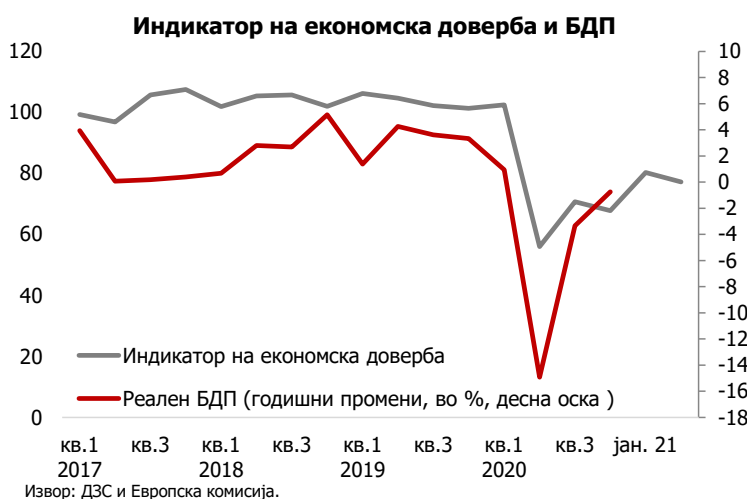
Гледано од расходната страна на БДП, падот во четвртиот квартал во целост се должи на негативниот придонес на домашната побарувачка, при значителен пад на бруто-инвестициите (по растот во претходниот квартал) и натамошен пад на личната потрошувачка, додека јавната потрошувачка и натаму бележи раст. Од друга страна, нето-извозот бележи позитивен придонес, во услови на раст на извозот (1,3%, за првпат во годината) и продлабочување на падот на увозот на стоки и услуги (-7,2%).

Во однос на проекцијата на компонентите на БДП во четвртиот квартал од годината, се забележуваат одредени отстапувања, коишто главно произлегуваат од интензитетот на промената. Така, домашната побарувачка има понегативен придонес кон БДП од очекуваното, што главно се должи од поголемиот пад од очекуваниот на личната потрошувачка, а во помала мера и на инвестициската побарувачка, при посилен раст на јавната потрошувачка од очекуваното за последниот квартал од годината. Од друга страна, кај нето-извозот се забележува попозитивен придонес од очекуваниот, што

¹² Повеќе информации околу донесените економски мерки може да се најдат на следниве врски: <https://vlada.mk/ekonomski-merki-covid19> и <http://nbrm.mk/kovid-19-odgovor-na-narodnata-banka.nspj>

произлегува од поповолните движења кај извозот, како и од поголемото надолно приспособување на увозот од очекуваното.

Гледано од производната страна, падот во четвртиот квартал и натаму е широко дисперзиран, но со значително забавување на падот на додадената вредност кај позначајните дејности. Исклучок претставува земјоделството, коешто по позитивниот придонес во претходните квартали, забележа пад во последниот квартал, а со тоа и најголем придонес за падот на БДП. Раст во последниот квартал се забележува кај дејностите во врска со недвижен имот, финансиските дејности и дејностите на осигурување.

Во услови на ограничен обем на расположливи податоци тешко е да се добие прецизна оцена за целокупната состојба во економијата во првиот квартал од 2021 година. Кога станува збор за согледувањата на економските субјекти за состојбата во економијата¹³, резултатите од анкетните истражувања за периодот јануари-февруари 2021 година упатуваат на значително подобрување во однос на четвртиот квартал од 2020 година. Зголемениот оптимизам кај економските субјекти упатува на продолжување на постепеното економско закрепнување, коешто во најголема мера се должи на стабилизирањето на вториот бран од пандемијата во овој период и започнатата имунизација во земјата.

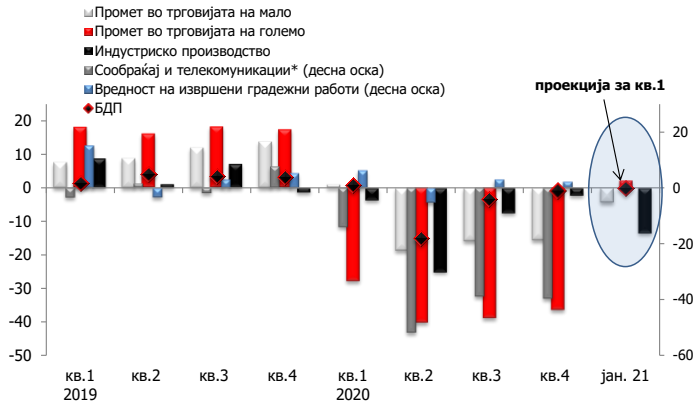
Што се однесува до високофреквентните податоци на страната на понудата, за јануари 2021 година се достапни податоците за трговијата и индустријата.

Во јануари 2021 година, **прометот во вкупната трговија** бележи мал годишен пад, наспроти високиот пад којшто беше

¹³ Се однесува на анкетите спроведени од страна на Европската комисија за мерење на економската доверба на субјектите во една економија. Композитниот показател на економска доверба се добива како пондериран просек од показателите на доверба за потрошувачите и показателите на доверба за одделните економски сектори (градежништво, индустрија, трговија на мало и услуги). Почнувајќи од јануари 2019 година, Европската комисија изврши ревизија на структурата на показателот за доверба на потрошувачите, а преку овој составен елемент и на композитниот показател на економска доверба. Повеќе информации за новата методологија може да се најдат на следнава врска: https://ec.europa.eu/info/files/reviced-consumer-confidence-indicator_en

Економски сектори

(реални годишни промени, во %)

* Прост просек од годишните стапки на промена на различните видови на транспорт и телекомуникации.
Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

забележан во текот на целата 2020 година. Притоа, во јануари, падот во вкупната трговија се должи во целост на падот во трговијата на мало (но со значително забавување на падот во однос на минатиот квартал), како и малиот пад во трговијата со моторни возила (наспроти високиот раст во минатиот квартал). Од друга страна, во јануари прометот во трговијата на големо бележи мал раст, за првпат по постојаниот пад во изминатава година.

По растот во декември, во јануари **индустриското производство** забележа годишен пад од 13,5%, при пад на производството во сите три главни сектори на дејности. Во рамките на преработувачката индустрија, од каде што произлегува и најголемиот дел од негативниот придонес, падот е широко дисперзиран, а најголем негативен придонес има производството на моторни возила (дејност којашто имаше највисок позитивен придонес во минатиот квартал), но и неколку традиционални дејности како производството на облека и текстил, производството на прехранбени производи и на други неметални минерални производи. Од друга страна, висок позитивен придонес има производството на машини и уреди, како и производството на метали и производството на електрична опрема.

Расположливите показатели за **агрегатната побарувачка** исто така се во релативно ограничен обем, што оневозможува формирање попрецизна оцена за движењето на одделните компоненти на побарувачката.

Расположливите податоци за движењата **кај личната потрошувачка** за јануари упатуваат на движења во различни насоки. Така, во јануари кај трговијата на мало се забележува умерен годишен пад, но значително помал во однос на четвртиот квартал од 2020 година, а умерено забавување на годишниот пад има и кај домашното производство на потрошни добра, додека продлабочување на падот во однос на четвртиот квартал од 2020 година се забележува кај увозот на стоки за широка потрошувачка и бруто-приходите од ДДВ. Од друга страна, кога станува збор за изворите на финансирање на личната потрошувачка, расположливите податоци за јануари

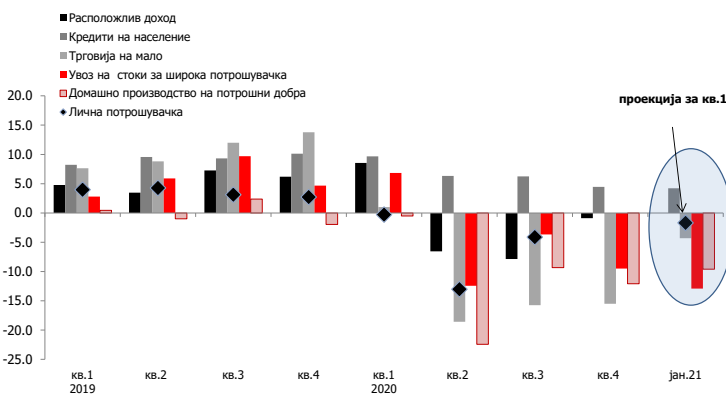
ИНДУСТРИСКО ПРОИЗВОДСТВО И ОСТАНАТИ ЕКОНОМСКИ ДЕЈНОСТИ

	2019				2020				2021		
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	ное.	дек.	јан.
	<i>реални годишни промени во %</i>										
Бруто домашен производ	1.4	4.3	3.6	3.3	0.9	-14.9	-3.3	-0.7	-	-	-
Индустриско производство	8.8	1.1	7.1	-1.3	-3.7	-25.0	-7.5	-2.3	-3.9	2.5	-13.5
Извршени градежни работи	15.1	-3.3	3.0	5.3	6.3	-5.1	3.0	2.3	18.7	-14.1	-
Високоградба	-9.3	5.1	23.7	-1.1	-8.5	-20.4	17.9	-8.6	-11.6	-0.8	-
Нискоградба	58.3	-8.0	-6.7	11.1	21.3	4.7	-6.2	11.1	41.6	-25.6	-
Промет во трговијата - Вкупно*	13.9	12.8	15.3	15.5	-16.7	-30.6	-26.1	-24.3	-24.3	-24.7	-1.0
Промет во трговијата на мало*	7.6	8.8	12.0	13.8	1.0	-18.6	-15.7	-15.5	-17.1	-15.9	-4.3
Промет во трговијата на големо*	18.0	16.0	18.1	17.3	-27.8	-40.1	-38.7	-36.3	-37.5	-33.8	2.1

*Реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот. Податоците за трговијата во 2020 и 2021 година се претходни податоци, додека податоците за БДП во 2019 година се претходни, а за БДП во 2020 година се проценети.
Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

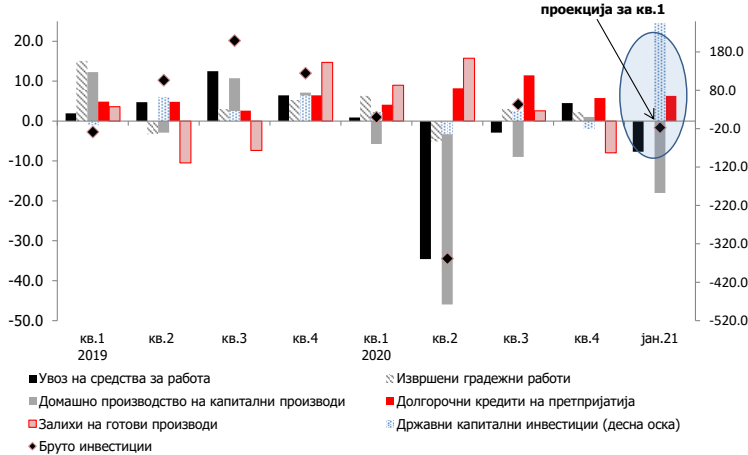
Индикатори за движењето на личната потрошувачка

(реални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Индикатори за движењето на бруто инвестициите
(реални годишни стапки, во %)

упатуваат на натамошен, но малку побавен раст кај дел од компонентите на расположливиот доход (достапни податоци само за пензиите), а мало забавување на растот има и кај кредитите на населението. Што се однесува до показателот за довербата на потрошувачите¹⁴, тој упатува на зголемување на оптимизмот во периодот јануари-февруари во однос на четвртиот квартал (поповолни, односно помалку негативни согледувања за финансиската ситуација, општата економска состојба и нивните трошења во наредниот период).

Исто така, и високофреквентните податоци за **бруто-инвестициите** во јануари засега упатуваат на различни сигнали. Така, во јануари се забележува мало забрзување на растот на долгорочните кредити на претпријатијата, а раст има и кај државните капитални инвестиции (наспроти падот во четвртиот квартал). Од друга страна, во јануари, кај домашното производство на капитални производи, кај увозот на средства за работа и кај приходите од данокот на добивка се забележува годишен пад, наспроти нивниот раст во претходниот квартал. Што се однесува до оценките на раководителите на претпријатијата во индустријата во јануари, тие главно упатуваат на малку повисок оптимизам во споредба со претходниот квартал, додека оценките на раководителите на претпријатијата од градежништвото во периодот јануари-февруари анализирани преку показателот на доверба се непроменети во однос на минатиот квартал.

Податоците за **надворешнотрговската размена** во јануари 2021 година упатуваат на потенцијално стеснување на дефицитот во првиот квартал од годината во однос на истиот период од минатата година, при повисок раст на извозот од увозот на стоки.

Буџетските остварувања согласно со фискалните податоци за јануари 2021 година упатуваат на умерен годишен пад на **јавната потрошувачка** во првиот квартал. Така, од главните категории на јавната потрошувачка, расходите за стоки и услуги бележат висок пад, додека забавува растот кај трансферите

¹⁴ Согласно со анкетите спроведени од страна на Европската комисија.

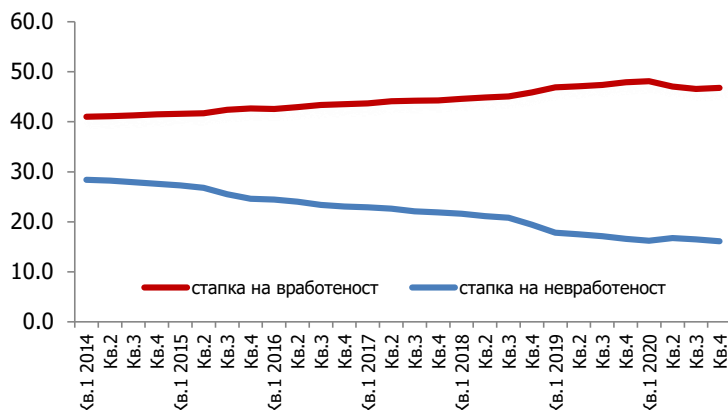
за здравствена заштита (по високиот раст во претходните квартали), кај расходите за плати и кај трансферите до локалните власти.

Неповолната состојба поврзана со пандемијата на ковид-19 и натаму има негативно влијание врз поместувањата на пазарот на труд, но дел од показателите покажуваат ограничено влијание во овој сегмент од економијата. Така, **бројот на вработени лица забележа годишен пад од 2,2%¹⁵ во последниот квартал од годината**, што предизвика намалување на стапката на вработеност за 1,1 п.п. во однос на истиот квартал од претходната година (од 47,9% на 46,8%). Од друга страна, **стапката на невработеност забележа натамошно намалување и во четвртиот квартал од годината се сведе на 16,1%**, што при намалување на бројот на вработените, во целост е резултат на натамошниот пораст на неактивното население.

По падот во првите три квартали од годината, **продуктивноста на трудот¹⁶ во четвртиот квартал од 2020 година забележа раст од 1,4%** (пад од 0,2% во претходниот квартал). Растот на продуктивноста е резултат на натамошното забавување на падот на економската активност, при помал пад на економската активност во споредба со намалувањето на вработеноста.

Во четвртиот квартал и натаму забавува растот на трошоците за труд по единица производ, којшто се сведе на 4,8% на годишна основа (9,3% во претходниот квартал), во услови на натамошен солиден раст на бруто-платите, но раст и на продуктивноста. Забавувањето на годишниот раст на трошоците за труд во најголема мера се должи на позитивните придвижувања кај продуктивноста, а во помал дел и од забавувањето на растот на платите.

Стапки на вработеност и невработеност (во %)

Извор: Државен завод за статистика, Анкета за работна сила.

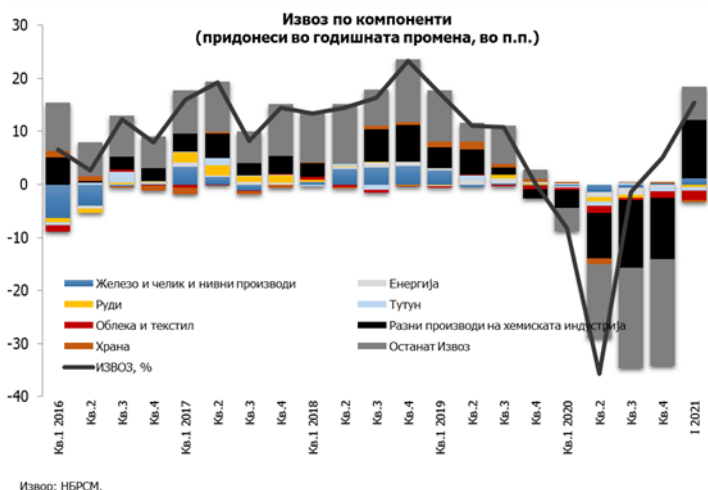
Продуктивност и трошоци за труд по единица производ (годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

¹⁵ Најголем придонес кон падот на вработеноста имаат дејностите поврзани со „земјоделство, шумарство и рибарство“, потоа „административни и помошни услужни дејности“, „транспорт и складирање“, „финансиски дејности и дејности на осигурување“, „дејности во врска со недвижен имот“, „преработувачка индустрија“, и дејности поврзани со „информации и комуникации“.

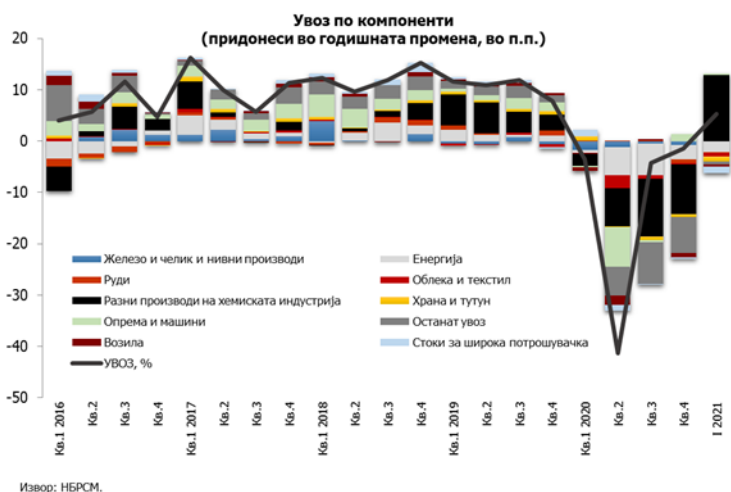
¹⁶ Вкупната продуктивност се пресметува како пондерирани збир на пресметаната продуктивност на ниво на индивидуален сектор. Во рамките на секој сектор, продуктивноста се пресметува како сооднос помеѓу додадената вредност во тој сектор и бројот на вработени лица.

Дефицитот во размената на стоки со странство во јануари 2021 година забележа стеснување од 29% на годишна основа, во услови на повисок раст на извозот од растот на увозот на стоки. Вкупната надворешнотрговска размена е повисока во однос на истиот период од претходната година, со што закрепнувањето од првичниот силен шок предизвикан од пандемијата на ковид-19 продолжува и во 2021 година.

Во јануари 2020 година, извозот на стоки оствари раст од 15,4% на годишна основа. Растот на извозот речиси во целост се должи на забрзаната извозна активност кај дел од капацитетите од автомобилската индустрија ориентирани кон извоз, а во помал обем и на подобрите остварувања кај извозот на железо и челик. Од друга страна, останатите извозни категории имаа умерен негативен придонес кон вкупниот извоз, пред сè извозот на облека и текстил и на тутун.

Во споредба со октомвриската проекција, остварувањата во јануари 2021 година се подобри од очекуваните за првото тримесечје. Позначителни нагорни отстапувања се забележуваат кај извозот на производните капацитети во странска сопственост, надолполнето со повисокиот извоз на железо и челик.

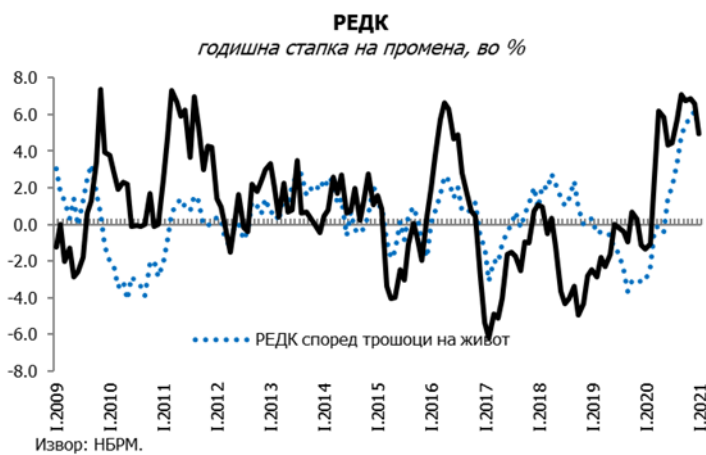

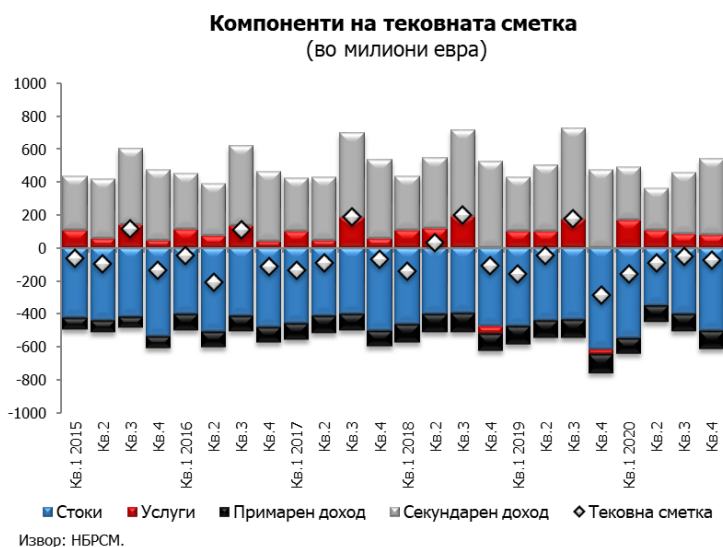
Увозот на стоки во јануари 2021 година оствари умерен раст од 5,3% на годишна основа. Најголем придонес во растот на увозот на стоки бележи повисокиот суровински увоз на дел од извозните капацитети во странска сопственост. Од друга страна, кај речиси сите останати увозни компоненти се забележани послаби годишни остварувања. Поголемо намалување на годишна основа забележа енергетскиот увоз (како комбиниран ефект од пониските увезени количини и пониската цена на суровата нафта на светските берзи), како и увозот на железо и челик и на храна.

Остварувањата кај увозот на стоки во јануари 2021 година се малку повисоки од очекувањата за првиот квартал според октомвриските проекции, при повисок увоз кај дел од производните капацитети во странска сопственост, како и поголем увоз на опрема и машини.

Согласно со поголемото нагорно отстапување на извозот од увозот, остварениот трговски дефицит во јануари 2021 година е понизок од очекуваниот согласно со октомвриската проекција, но периодот на оцена е премногу кус за донесување посигурни заклучоци.

Во јануари 2021 година, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот апрецира за 5,3%, додека индексот на РЕДК пресметан со цените на производителите на индустриски производи забележа малку пониска апрецијација од 4,9%. Најголем придонес за ваквата промена има НЕДК, којшто бележи апрецијација од 4,8%, што во најголем дел е резултат на депрецијацијата на турската лира и руската рубља. Истовремено, релативните трошоци на живот се повисоки за 0,4%, додека релативните цени на индустриските производители бележат раст од 0,1%.

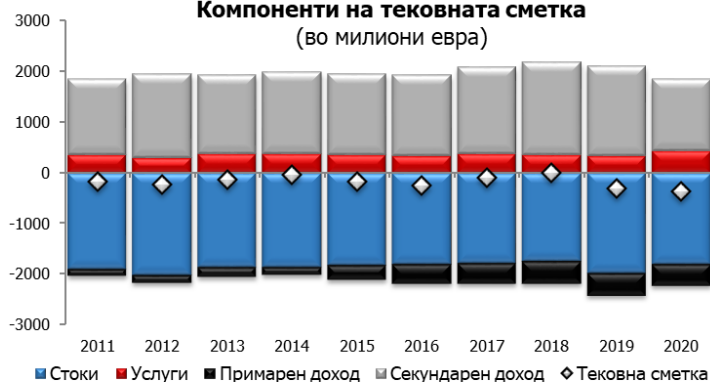
Индексите на РЕДК пресметани со пондери засновани врз надворешнотрговската размена без примарните производи, во јануари 2021 година, исто така забележаа апрецијација на годишна основа. Така, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот апрецира за 3,3%, додека РЕДК дефлациониран со цените на индустриските производи за 3,2%. Притоа, релативните трошоци на живот пораснаа за 0,5%, а релативните цени на производителите на индустриски производи забележаа раст од 0,4%, а најголем придонес има номиналниот ефективен девизен курс којшто забележа апрецијација од 2,8 % на годишна основа.

Во четвртиот квартал од 2020 година, дефицитот на тековната сметка во билансот на плаќања изнесува 72,4 милиони евра, или 0,7% од БДП, што претставува понизок дефицит од очекуваниот за последното тримесечје според октомвриската проекција.

Позитивното отстапување во овој период произлегува од повисокиот суфицит кај салдото на услугите (како резултат на подобрите остварувања врз основа на останати услуги и патувања) и кај секундарниот доход. Од друга страна, кај примарниот доход и кај салдото на стоки е забележан повисок остварен дефицит од очекуваниот.

Компоненти на тековната сметка

(во милиони евра)

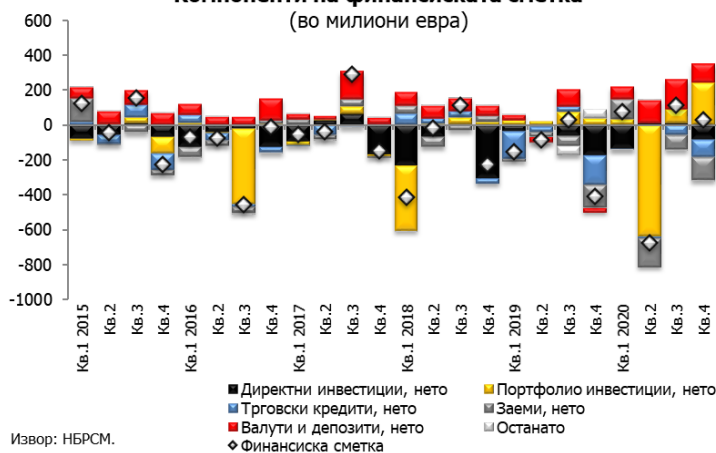

Извор: НБРСМ.

Остварениот дефицит на тековната сметка во 2020 година е умерено понизок од очекуваниот според октомвриската проекција. Притоа, подобрите остварувања кај секундарниот доход и салдото на услуги во голема мера беа неутрализирали од повисоките одливи врз основа на примарниот доход и малку повисокиот трговски дефицит.

Компоненти на финансиската сметка

(во милиони евра)

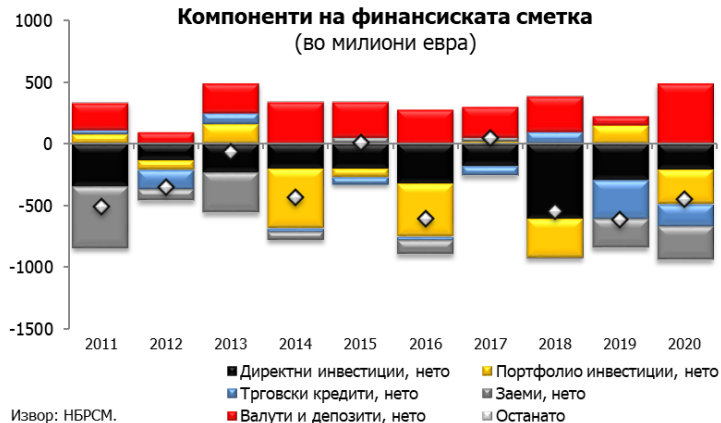
Извор: НБРСМ.

Кај финансиската сметка во четвртиот квартал од 2020 година се остварени **нето-одливи¹⁷ од 32,3 милиони евра (или 0,3% од БДП)**, односно пониски нето-одливи во однос на очекуваните за четвртиот квартал во октомвриската проекција.

Поповолните движења во финансиската сметка речиси целосно се должат на повисоките нето-приливи врз основа на долгорочни заеми (поголеми повлекувања кај останатите сектори, главно небанкарскиот приватен сектор и во помал дел кај државата) и на трговски кредити. Од друга страна, негативни отстапувања се забележани кај валутите и депозитите (остварени се повисоки нето-одливи) и кај директните инвестиции (помали нето-приливи од очекуваните). Останатите финансиски текови главно се во рамките на очекувањата според октомвриската проекција.

Компоненти на финансиската сметка

(во милиони евра)

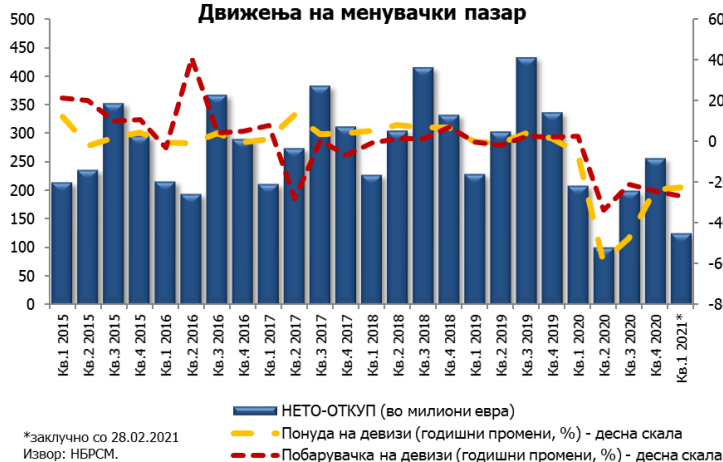

Извор: НБРСМ.

На годишна основа, кај финансиската сметка во 2020 година се остварени повисоки нето-приливи од очекуваните според октомвриската проекција. Притоа, позитивни отстапувања бележат долгорочните заеми, директните инвестиции и трговските кредити, наспроти послабите остварувања кај валутите и депозитите.

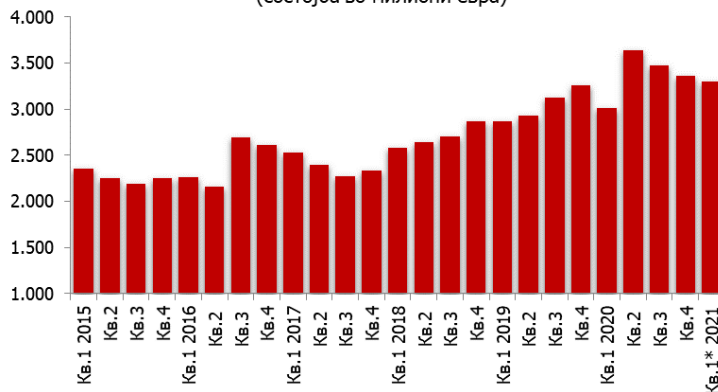
¹⁷ Според новата методологија за изготвување на билансот на плаќања (BPM6), термините нето-приливи и нето-одливи означуваат нето-создавање обврски и нето-стекнување средства, соодветно.

Движења на менувачки пазар

Остварениот нето-откуп на менувачкиот пазар во периодот јануари-февруари 2021 година изнесува 125,5 милиони евра, што претставува намалување од 20,7% на годишна основа. Ваквите остварувања произлегуваат од истовремениот пад на понудата и на побарувачката на девизи (за 22,5% и 26,9% соодветно).

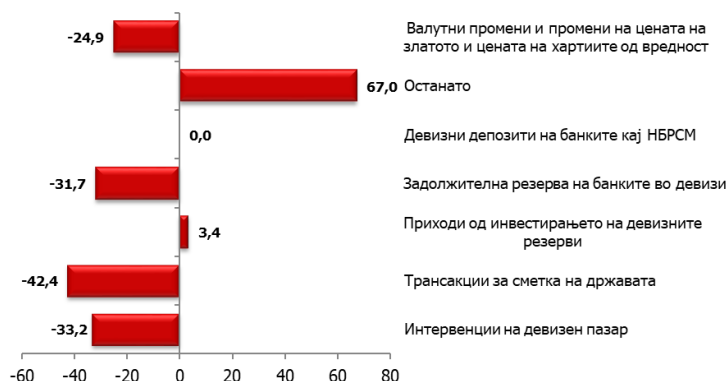
Бруто девизни резерви (состојба во милиони евра)

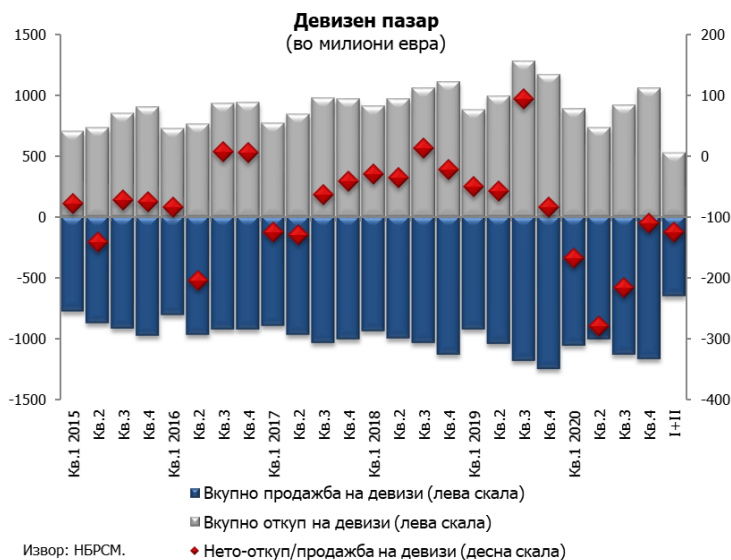
Извор: НБРСМ.
Последен расположлив податок 28.02.2021

Состојбата на бруто девизните резерви на 28.2.2021 година изнесува 3.298 милиони евра. Гледано преку факторите на промена, редовната отплата на обврските на јавниот сектор кон странство, интервенциите на Народната банка на девизниот пазар, како и ценовните и курсните разлики придонесоа за промената на девизните резерви. Останатите текови имаа поумерено влијание врз промените кај девизните резерви во анализираниот период.

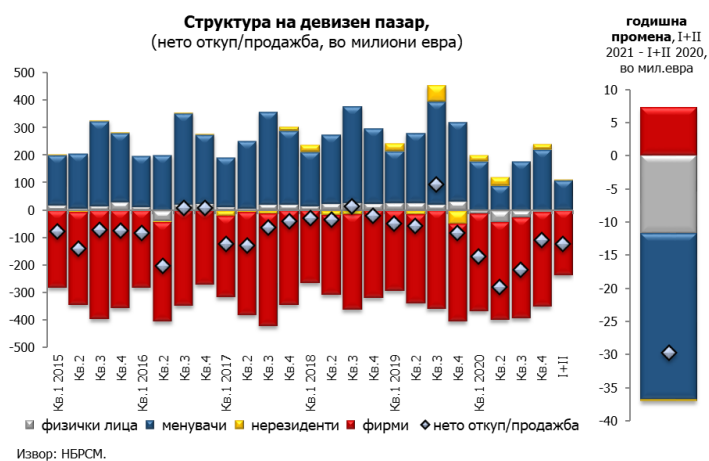
Фактори на промена на девизните резерви во периодот јануари-февруари 2021 година (во милиони евра)

Извор: НБРСМ.

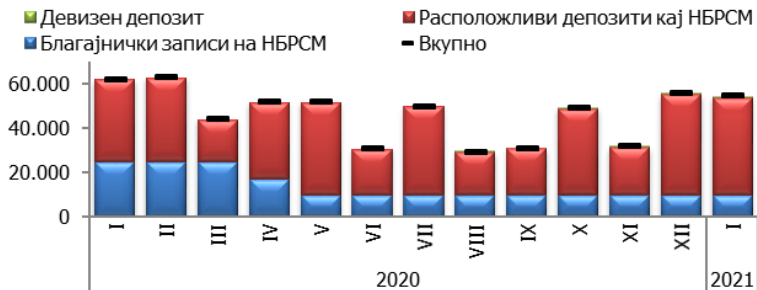
Во периодот јануари-февруари 2021 година, на девизниот пазар на банките е остварена повисока нето-продажба на девизи во споредба со истиот период од минатата година. Ваквата промена се должи на повисокиот пад кај понудата во однос на падот на побарувачката на девизи.

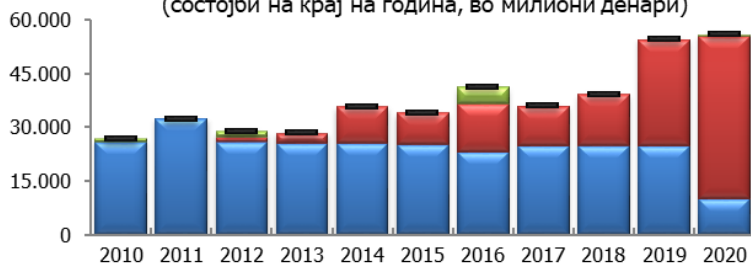
Секторската анализа покажува дека ваквите поместувања произлегуваат од понискиот нето-откуп кај менувачите и кај физичките лица.

Монетарни инструменти

(состојби на крај на месец, во милиони денари)

(состојби на крај на година, во милиони денари)

Извор: НБРСМ.

Состојбата на монетарните инструменти на крајот на јануари забележа намалување во споредба со претходниот месец, што се должи на намалениот износ на пласирани средства на банките во депозити кај Народната банка, при непроменета состојба на благајничките записи¹⁸. Нивото на монетарните инструменти на крајот на јануари е повисоко од проектираното за крајот на првиот квартал на 2021 година¹⁹.

Нето девизната актива на Народната банка на крајот на јануари е малку пониска од проектираната состојба за крајот на првиот квартал од 2021 година.

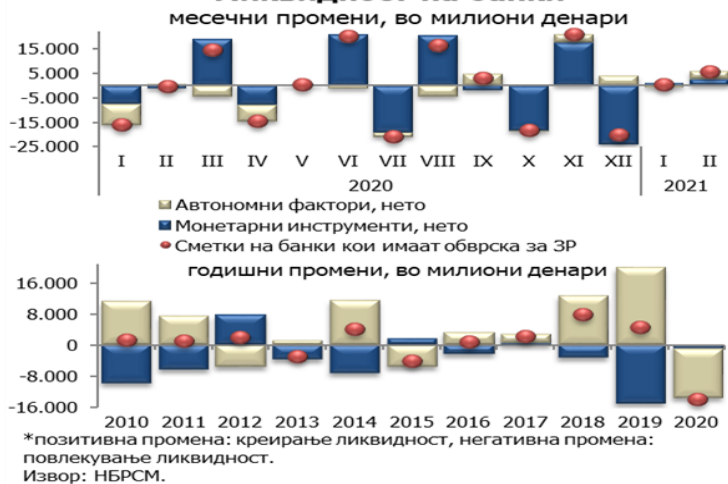
Вкупните депозити на државата кај Народната банка во јануари забележаа месечно намалување, но нивната состојба на крајот на јануари е повисока во однос на проектираната за крајот на првото тримесечје од 2021 година.

Примарните пари во јануари се задржаа на речиси исто ниво како и во претходниот месец, во услови на мало зголемување на вкупните резерви на банките кај Народната банка, при истовремено намалување на готовите пари во оптек. Притоа, состојбата на примарните пари на крајот на јануари е пониска во однос на нивото проектирано за првото тримесечје од 2021 година.

¹⁸ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 13 јануари 2021 година, беа понудени и продадени благајнички записи во износ од 10.000 милиони денари, со каматна стапка од 1,5% и рок на достасување од 28 дена.

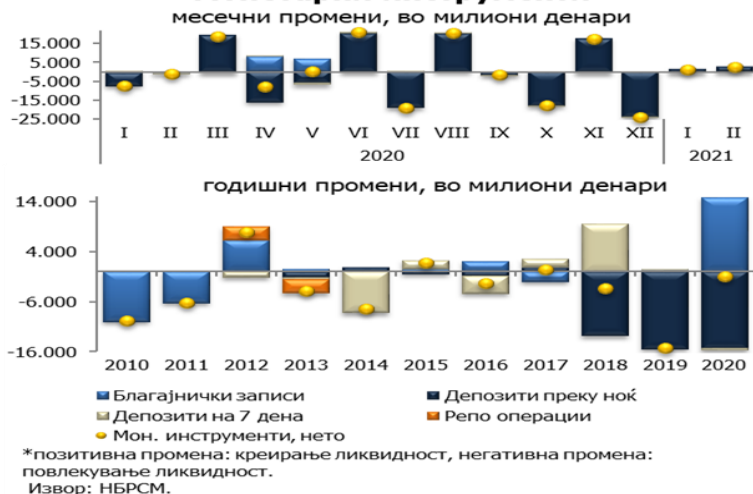
¹⁹ Споредбите на остварувањата се во однос на октомвриската проекција на Народната банка.

Ликвидност на банки*

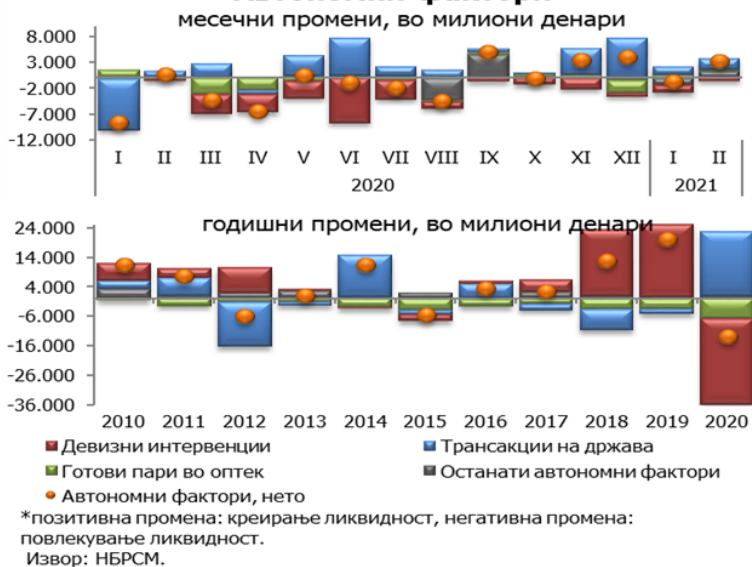

Ликвидните средства на банкарскиот систем во февруари забележаа раст на месечно ниво. Монетарните инструменти придонесоа за креирање ликвидност, при што промената произлегува од понискиот износ на пласмани на банките во краткорочните депозити, односно во депозитите преку ноќ, при непроменета состојба на благајничките записи²⁰. Автономните фактори на нето-основа исто така придонесоа за поддршка на ликвидноста преку промената кај трансакциите на државата, како и кај останатите автономни фактори.

Монетарни инструменти*

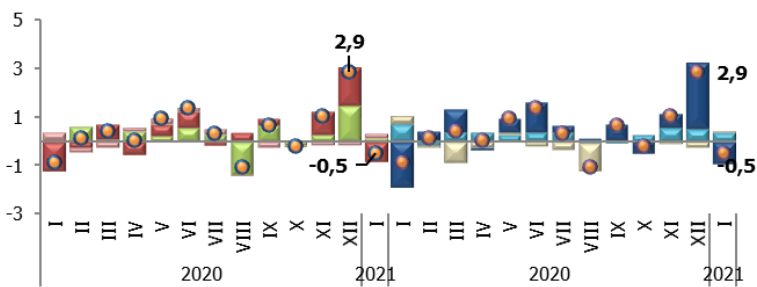
Автономни фактори*

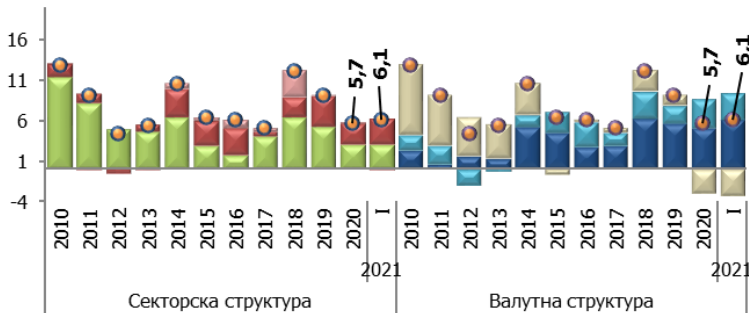
²⁰ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 10 февруари 2021 година, беа понудени и продадени благајнички записи во износ од 10.000 милиони денари, со каматна стапка од 1,5% и рок на достасување од 28 дена.

Вкупни депозити

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

- Депозити на останати сектори*
- Депозити во домашна валута
- Депозити во странска валута
- Депозитни пари
- Депозити на претпријатијата
- Депозити на домаќинствата
- Депозити, месечни/годишни промени, во %
- Депозити, годишни промени, во %

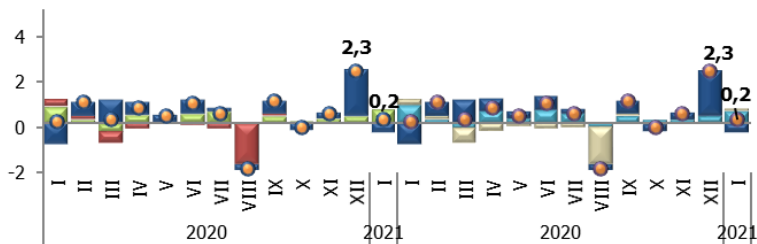
*Во депозитите на останати сектори се опфатени депозитите на останатите финансиски институции, депозитите на локалната самоуправа и депозитите на непрофитните институции кои им служат на домаќинствата кај банките, како и денарските трансферабилни депозити на останатите финансиски институции и на локалната самоуправа кај Народната банка
Извор: НБРСМ.

Вкупните депозити²¹ во финансискиот систем во јануари остварија месечен пад од 0,5%, наспроти растот од 2,9% во претходниот месец, што е вообичаено движење за овој период. Од секторски аспект, намалувањето на вкупните депозити е резултат на намалувањето на депозитите на претпријатијата, при мал раст на депозитите на домаќинствата и на депозитите на останатите сектори. Од валутен аспект, месечниот пад на вкупните депозити е резултат на намалувањето на денарските депозити (во целост како резултат на падот на депозитните пари), при умерен раст на депозитите во странска валута. Вкупните депозити во јануари забележаа намалување во однос на крајот на декември 2020 година, при очекуван раст за првиот квартал од годината, согласно со октомвриската проекција.

Годишната стапка на раст на вкупните депозити во јануари изнесува 6,1% и е повисока во однос на проектираниот годишен раст за крајот на првиот квартал од 2021 година (од 5,2%). Од секторски аспект, растот подеднакво произлегува од растот на депозитите на домаќинствата и на претпријатијата. Од валутен аспект, растот е пред сè резултат на депозитите во странска валута, при солиден раст и на депозитите во домашна валута (вклучително и депозитните пари).

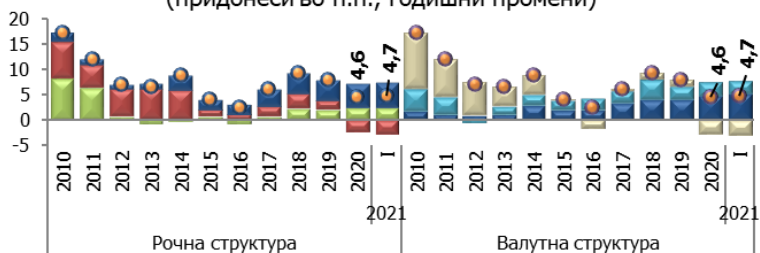
²¹ Податоците се однесуваат на депозитите на недржавниот сектор во банките и штедилниците, средствата на останатите финансиски институции на сметките кај НБРСМ и средствата на единиците на локалната самоуправа на сметките кај НБРСМ. Податоците соодветствуваат со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspj.

Депозити на домаќинства
(придонеси во п.п, месечни промени)

Депозитите на домаќинствата во јануари остварија мал месечен раст од 0,2%, којшто во целост произлегува од зголемувањето на депозитите во странска валута, при пад на вкупните денарски депозити, односно на депозитните пари. Од рочен аспект, придонес кон растот имаат краткорочните депозити, при речиси непроменети долгорочни депозити. **На годишна основа, растот на депозитите на домаќинствата во јануари изнесува 4,7%.**

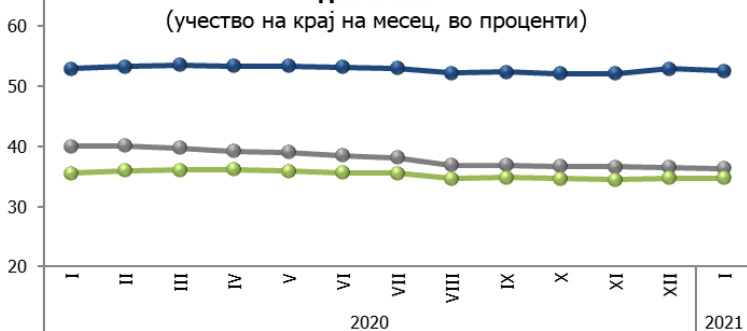
(придонеси во п.п., годишни промени)

- Депозитни пари
- Депозити на домаќинствата во домашна валута
- Депозити на домаќинствата во странска валута
- Долгорочни депозити на домаќинствата
- Краткорочни депозити на домаќинствата
- Депозити на домаќинствата, месечни/годишни промени, во %

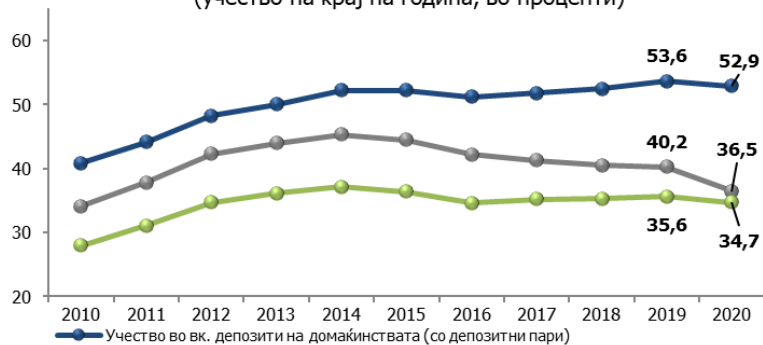
Извор: НБРСМ.

Денарски депозити на домаќинствата/вкупни депозити

Учеството на денарските депозити (со депозитните пари) во вкупните депозити на домаќинствата на крајот на јануари изнесува 52,5% и е малку пониско во однос на претходниот месец (од 52,9%).

(учество на крај на година, во проценти)

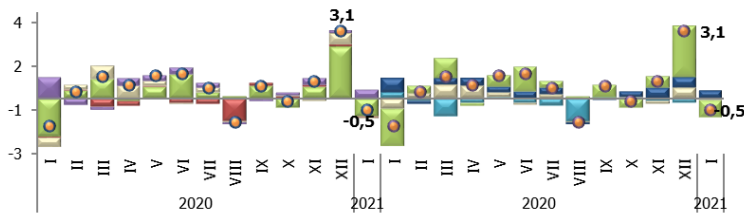
- Учество во вк. депозити на домаќинствата (со депозитни пари)
- Учество во вк. депозити на домаќинствата (без депозитни пари)
- Учество на вк. ден. депозити на домаќинствата во вк. депозити на приватниот сектор (со депозитни пари)*

*Вкупните депозити само во банки и штедилници.

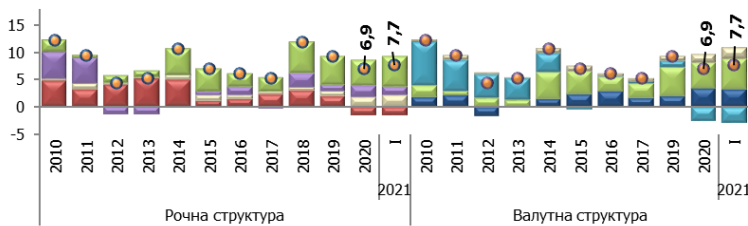
Извор: НБРСМ.

Парична маса М4

(придонеси во п.п., месечни промени)

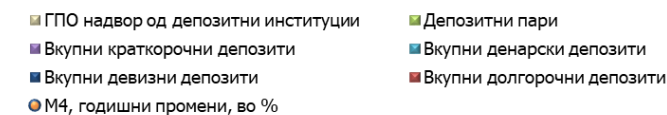

(придонеси во п.п., годишни промени)

Рочна структура

Валутна структура

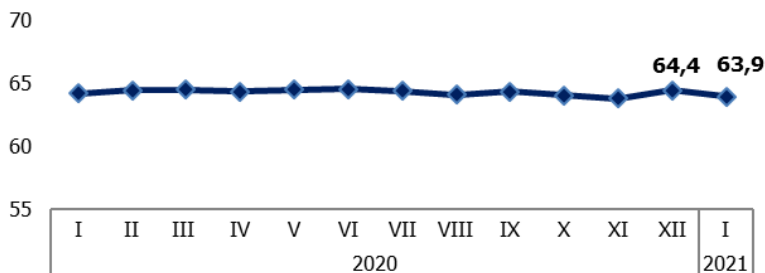

Извор: НБРСМ.

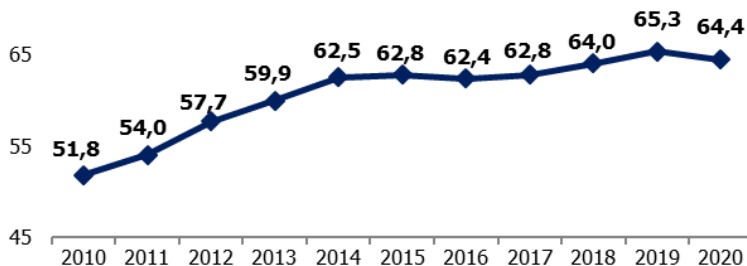
Паричната маса изразена преку најширокиот монетарен агрегат М4, во јануари оствари месечен пад од 0,5%, наспроти растот во претходниот месец. Намалувањето е вообичаено и е резултат на најликвидните компоненти на паричната маса, пред сè на намалувањето на депозитните пари, при пад и на готовите пари во оптек. Од аспект на рочноста, краткорочните депозити забележаа умерен раст, при речиси непроменети долгорочни депозити. Од валутен аспект, намалувањето е резултат на падот на денарските депозити (во целост како резултат на депозитните пари), при умерен раст на депозитите во странска валута. **На годишна основа, паричната маса во јануари е повисока за 7,7%, при проектиран годишен раст од 5,8% за првиот квартал од 2021 година.**

Учество на М4 денарски дел во вкупна парична маса М4

податоци на крај на месец, во %

податоци на крај на година, во %

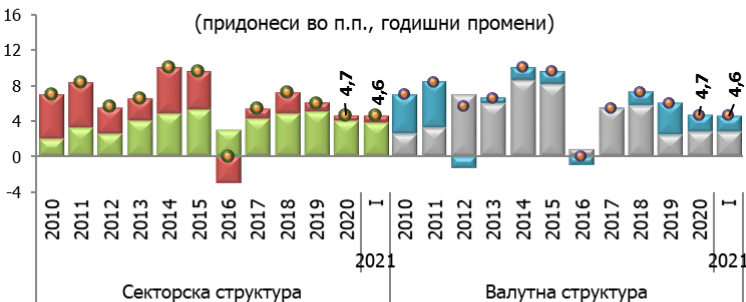
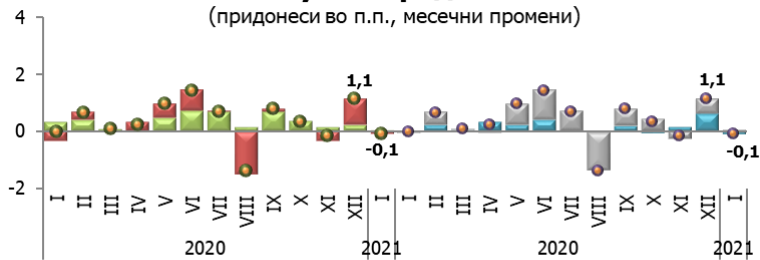

Учеството на денарскиот дел во вкупната парична маса М4 на крајот на јануари изнесува 63,9% (64,4% во претходниот месец).

Извор: НБРСМ.

Вкупни кредити

(придонеси во п.п., месечни промени)

- Кредити во странска валута
- Кредити во домашна валута
- Кредити на претпријатијата
- Кредити на домаќинствата
- Кредити, месечни/годишни промени, во %
- Кредити, годишни промени, во %

Извор: НБРСМ.

Вкупните кредити во јануари минимално се намалија за 0,1%, наспроти зголемувањето во претходниот месец. Намалувањето на вкупните кредити е значително поумерено од вообичаено и во целост произлегува од малиот пад на кредитите на претпријатијата, при речиси непроменети кредити на домаќинствата. Според валутната структура, мал месечен пад забележаа кредитите во странска валута, додека кредитите во домашна валута не забележаа поголема промена. Во јануари, вкупните кредити остварија месечен пад, при очекуван раст за првиот квартал на 2021 година, согласно со октомвриската проекција.

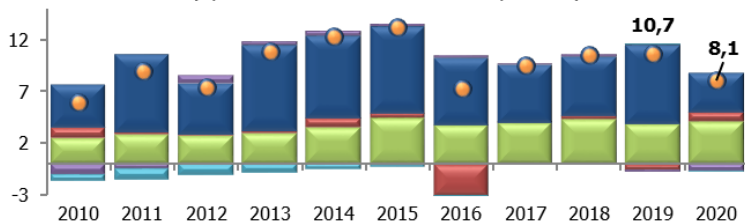
Кредити на домаќинствата*

(придонеси во годишни промени, во п.п.)

- Автомобилски кредити
- Кредитни картички и негативни салда на тековни сметки
- Потрошувачки кредити
- Останати кредити
- Станбени кредити
- Кредити на домаќинствата, годишни промени, во %

(придонеси во п.п., годишни промени)

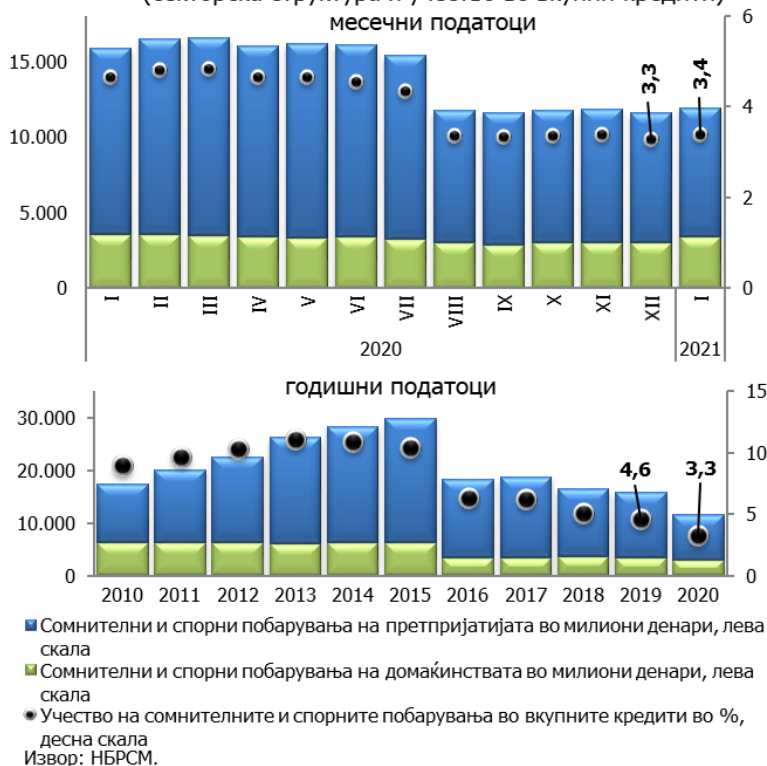
*не се вклучени кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд

Годишната стапка на раст на вкупните кредити во јануари изнесува 4,6% и засега е поумерен од проектираниот годишен раст од 5,5% за првиот квартал на 2021 година, согласно со октомвриската проекција. Од секторски аспект, растот во поголем дел произлегува од кредитите на домаќинствата, при позитивен придонес и од кредитите на претпријатијата. Во однос на валутната структура, поголем придонес во годишниот кредитен раст имаат кредитите во домашна валута, при позитивен придонес и на кредитите во странска валута (вклучително и денарските кредити со валутна клаузула).

Годишниот раст на кредитите на домаќинствата²² во јануари изнесува 7,4%, при раст и на станбените и на потрошувачките кредити.

²² Без кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд.

Сомнителни и спорни побарувања
(секторска структура и учество во вкупни кредити)

Учеството на сомнителните и на спорните побарувања во вкупните кредити во јануари забележа минимален месечен раст од 0,1 п.п. и изнесуваше 3,4%. Гледано од аспект на секторската структура, и натаму најголемиот дел од вкупниот износ на нефункционалните кредити произлегува од секторот „претпријатија“, додека учеството на нефункционалните кредити на секторот „домаќинства“ е значително помало.

Сооднос помеѓу вкупните кредити и депозити
(месечни податоци, во проценти)

Показателот за искористеноста на депозитниот потенцијал на банките за кредитирање на приватниот сектор во јануари изнесува 80,9%, при што е малку понизок во споредба со проектираната вредност на овој показател за крајот на првиот квартал од 2021 година (82,5%), согласно со октомвриската проекција.

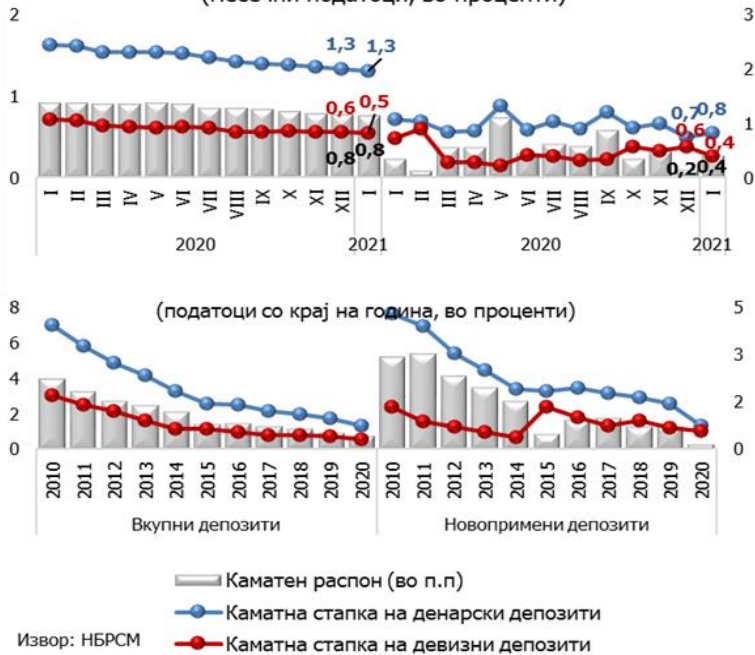
(годишни податоци, во проценти)

Извор: НБРСМ.

Каматни стапки на вкупните депозити

(месечни податоци, во проценти)

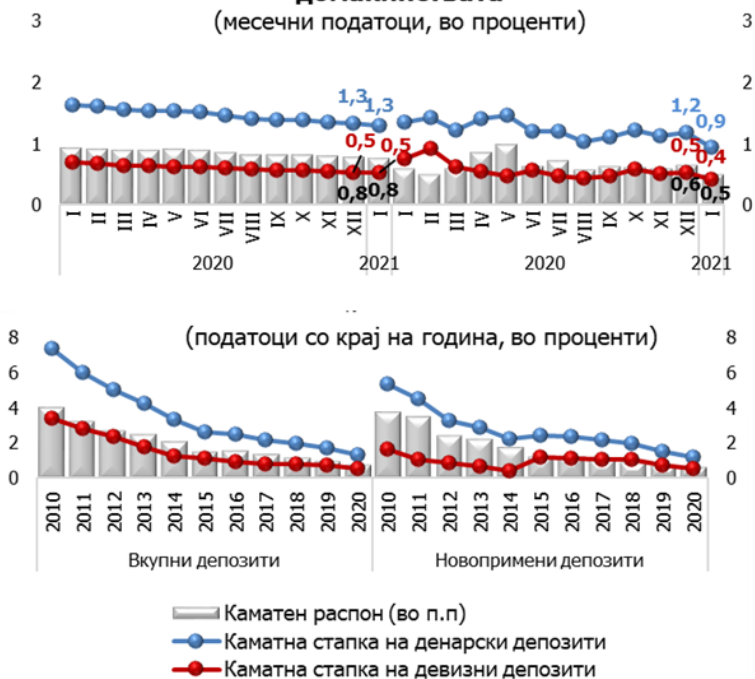

Извор: НБРСМ

Кај каматните стапки на вкупните депозити (денарски и во странска валута)²³, каматниот распон и натаму е стабилен на нивото од 0,8 п.п., при речиси непроменети каматни стапки на денарските и девизните депозити. Кај **новопримените вкупни депозити**²⁴, каматниот распон се зголеми и изнесува 0,4 п.п. како резултат на зголемувањето на каматната стапка на денарските депозити за 0,1 п.п., при пад на каматната стапка на девизните депозити за 0,2 п.п.

Каматни стапки на депозитите на домаќинствата

(месечни податоци, во проценти)

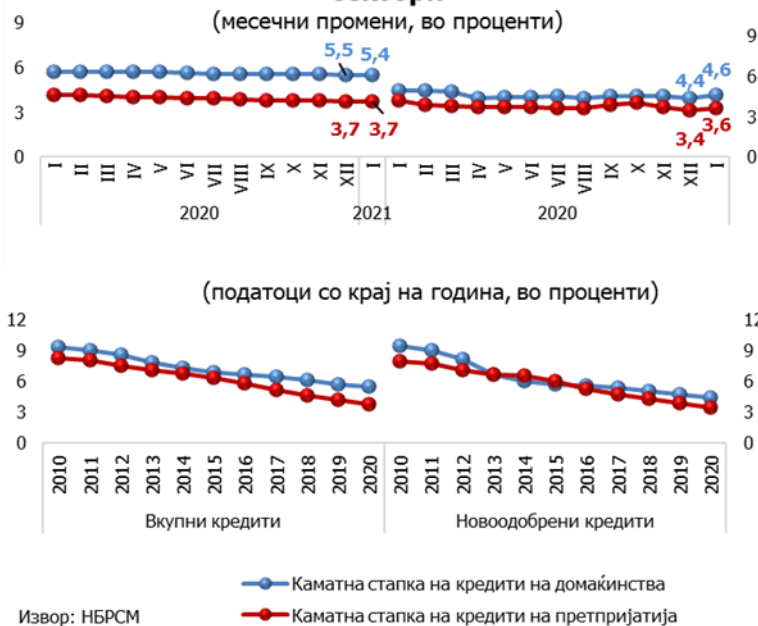
Извор: НБРСМ

Кај каматните стапки на депозитите на домаќинствата распонот меѓу каматните стапки на денарските и девизните депозити и понатаму изнесува 0,8 п.п., при непроменети каматни стапки на денарските и девизните депозити. **Каматниот распон кај новопримените депозити на домаќинствата** се стесни за 0,1 п.п., како резултат на намалувањето на каматната стапка на денарските и девизните депозити за 0,3 п.п. и 0,1 п.п., соодветно.

²³ Податоците за каматните стапки се согласно со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nsp.x.

²⁴ Во однос на каматните стапки на новопримените депозити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новопримените депозити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новопримени депозити (којшто од месец во месец може да се менува) и нивната каматна стапка.

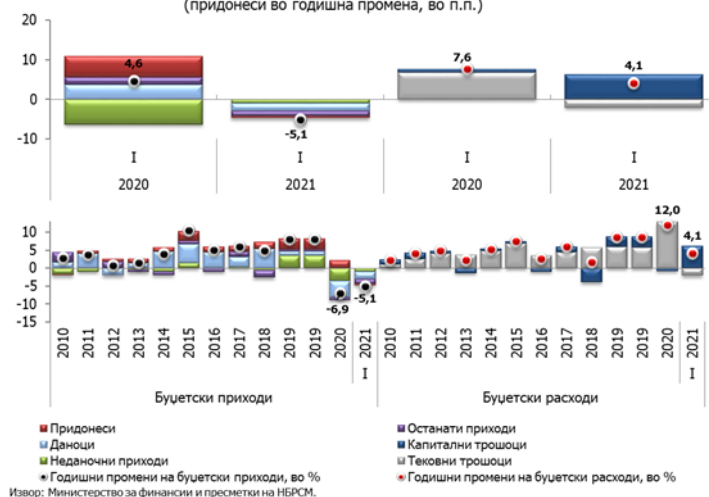
Каматни стапки на вкупните кредити, по сектори

Во однос на каматните стапки на **вкупните кредити**, во јануари, е забележана мала надолна промена кај каматната стапка на кредитите на домаќинствата за 0,1 п.п., при што изнесува 5,4%, додека каматната стапка на кредитите на претпријатијата се задржа на нивото од претходниот месец, од 3,7%. Кај **новоодобрените кредити**²⁵ во јануари, каматните стапки на домаќинствата и на претпријатијата се зголемија за 0,2 п.п. во однос на претходниот месец и изнесуваат 4,6% и 3,6%, соодветно.

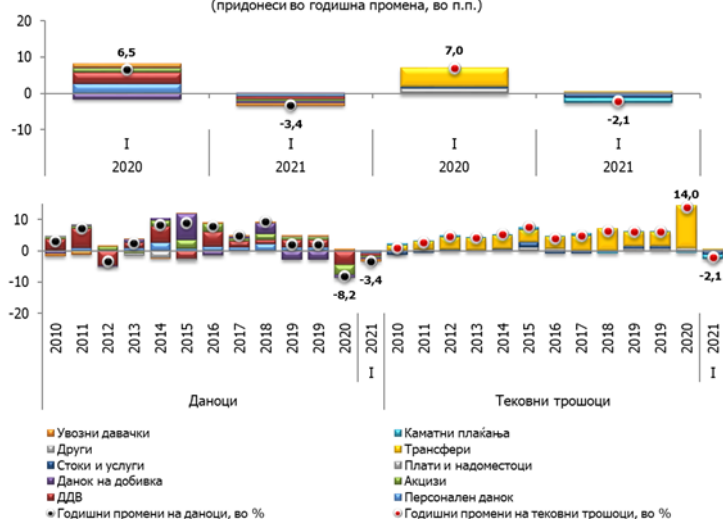
²⁵ Во однос на каматните стапки на новоодобрените кредити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новоодобрените кредити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новоодобрените кредити (којшто од месец во месец може да се менува) и нивната каматна стапка.

Буџетски приходи и расходи (придонеси во годишна промена, во п.п.)

Во Буџетот на Република Северна Македонија (централниот буџет и буџетите на фондовите), во јануари 2021 година, вкупните буџетски приходи и натаму се намалуваат на годишна основа, со слична динамика. Од друга страна, се забележува забавен годишен раст на вкупните буџетски расходи. Намалувањето на буџетските приходи од 5,1% во најголем дел произлегува од даночните приходи, при истовремен негативен придонес и на останатите приходи²⁶, неданочните приходи и придонесите. Имено, даночните приходи се пониски за 3,4% на годишна основа, како резултат на намалувањето на сите компоненти. Растот на **буџетските расходи** од 4,1% на годишна основа во целост произлегува од повисоките капитални трошоци (повисоки капитални трансфери). Тековните трошоци, во јануари 2021 година, се намалени за 2,1% на годишно ниво, најмногу заради пониските каматни плаќања и трошоците за стоки и услуги.

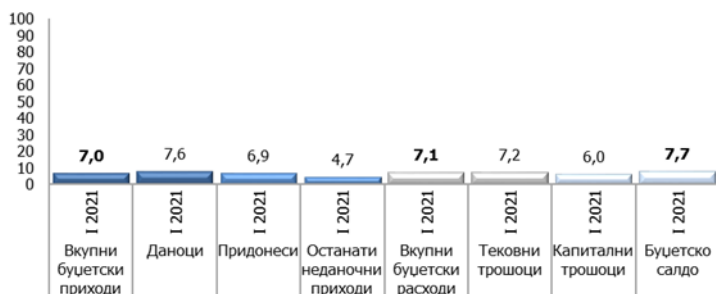
Даноци и тековни трошоци (придонеси во годишна промена, во п.п.)

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

²⁶ Останатите приходи вклучуваат капитални приходи, странски донации и приходи од наплатени заеми.

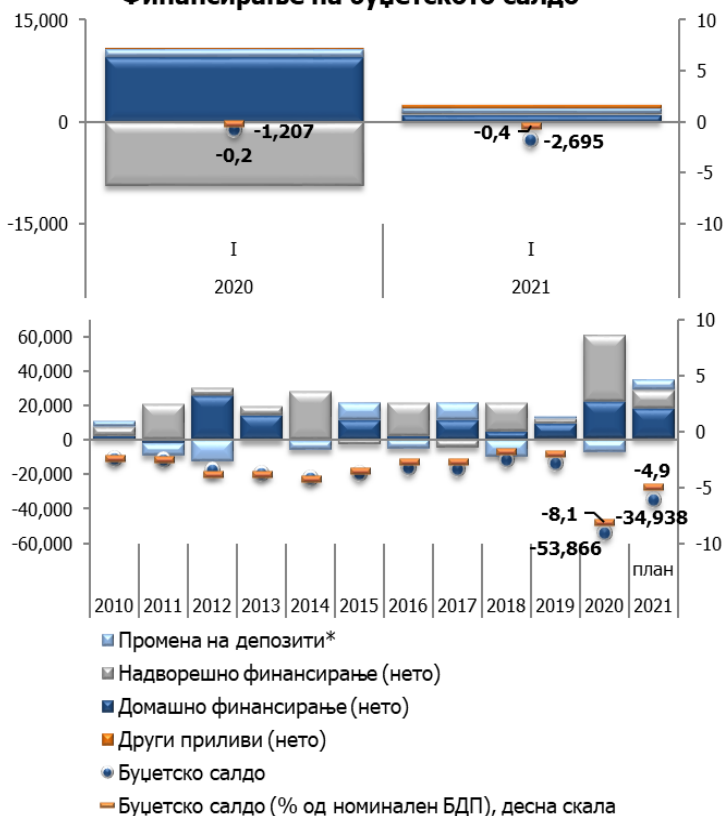
Реализација на Буџетот, по категории

Во споредба со годишниот план на Буџетот за 2021 година, остварувањето на буџетските приходи и расходи во првиот месец на годината изнесува 7,0% и 7,1%, соодветно. Остварениот буџетски дефицит во износ од 2.695 милиони денари претставува 7,7% од планираниот дефицит.

*за 2020 година, пресметките се направени во однос на ребалансот на Буџетот за 2020 година.

Финансирање на буџетското салдо

Остварениот буџетски дефицит, во јануари 2021 година, изнесува 2.695 милиони денари (или 0,4% од номиналниот БДП) и во најголем дел е финансиран преку задолжување на државата на домашниот пазар, а во помал дел преку користење на депозитите на државата кај Народната банка.

* Позитивна промена: намалување депозити кај НБРСМ; негативна промена: зголемување депозити кај НБРСМ.
Извор: Министерство за финансии

Државни хартии од вредност

(промени, во милиони денари)

Во февруари 2021 година, состојбата на издадените државни хартии од вредност²⁷ на примарниот пазар се зголеми на месечна основа за 79 милиони денари и на крајот од месецот изнесуваше 129.087 милиони денари. Зголемувањето произлегува од петнаесетгодишните државни обврзници. Во споредба со крајот на 2020 година, состојбата на државните хартии од вредност на крајот на февруари е повисока за 1.222 милиона денари.

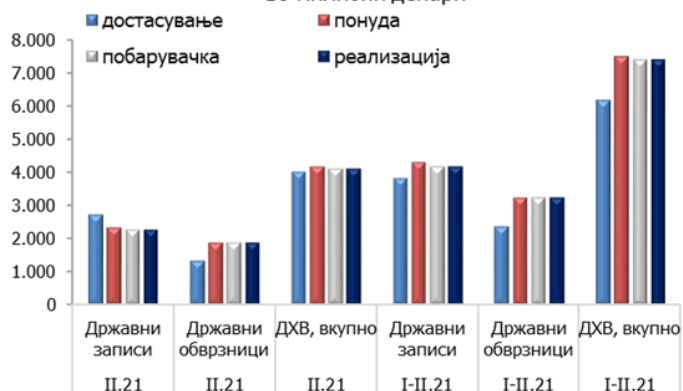
(состојби, во милиони денари)

Извор: Министерство за финансии.

Аукции на државни хартии од вредност

во милиони денари

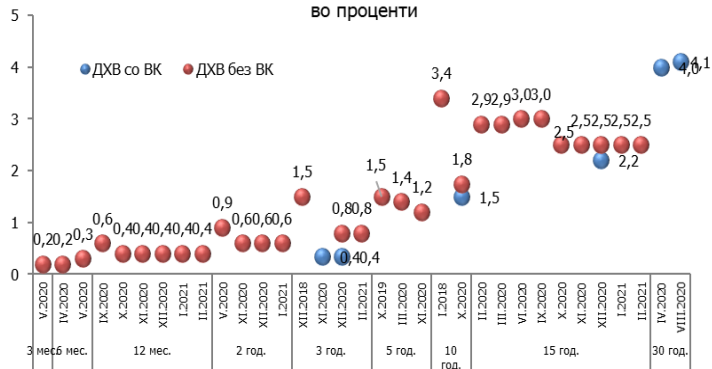
Извор: Министерство за финансии.

Новите емисии на државни хартии од вредност во февруари²⁸ 2021 година беа со рочност од дванаесет месеци, три и петнаесет години, при што интересот на пазарните учесници беше речиси ист со понудениот износ. Во услови на емисија на државни хартии од вредност во повисок износ од износот којшто достасуваше, нивната состојба на крајот на февруари се зголеми.

²⁷ За 2021 година, според Буџетот, планирано е нето домашно задолжување (континуирани државни хартии од вредност) на државата во износ од 18.448 милиони денари, односно раст на состојбата на државни хартии од вредност до нивото од 146.313 милиони денари.

²⁸ Во февруари 2021 година достасаа дванаесетмесечни државни записи и тригодишни државни обврзници.

Каматни стапки на државни хартии од вредност
во проценти

Во февруари, на редовната аукција, Министерството за финансии ги задржа каматните стапки на новоиздадените дванаесетмесечни, тригодишни и петнаесетгодишни државни хартии од вредност без валутна клаузула на истото ниво (0,4%, 0,8% и 2,5%, соодветно).

Извор: Министерство за финансии.

Прилог 1: Индикативни категории за личната потрошувачка и бруто-инвестициите

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ЛИЧНАТА ПОТРОШУВАЧКА															
	2018				2019				2020				2021		
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	ноем. дек.	јан.	
	<i>реални годишни промени во %</i>														
Промет во трговија на мало*	5.8	8.9	9.4	10.5	7.6	8.8	12.0	13.8	1.0	-18.6	-15.7	-15.5	-17.1	-15.9	-4.3
Бруто приходи од ДДВ*	3.9	6.5	7.5	6.9	3.5	1.4	7.5	6.6	1.8	-20.0	-10.8	-4.2	-4.3	2.1	-11.8
Увоз на стоки за широка потрошувачка*	8.0	2.6	3.0	11.0	2.8	5.9	9.7	4.7	6.8	-12.4	-3.7	-9.5	-5.9	-8.2	-12.9
Домашно производство на потрошни добра	6.1	-1.0	-0.1	5.6	0.5	-1.0	2.4	-2.0	-0.5	-22.4	-9.3	-12.1	-17.2	-4.6	-9.6
Кредити на население*	7.7	8.2	8.5	9.3	8.2	9.6	9.3	10.1	9.7	6.3	6.2	4.5	4.8	4.5	4.2
Просечна нето-плата*	3.4	4.7	3.9	5.4	2.2	2.4	3.5	4.2	10.0	4.6	7.0	4.7	4.7	3.1	-
Приватни нето-трансфери*	5.6	9.2	4.3	2.1	-2.2	-4.7	5.7	2.2	-2.7	-40.1	-36.6	-11.6	-4.4	-13.7	-
Пензии*	2.1	3.4	2.6	4.4	4.1	2.2	3.9	2.1	5.7	6.2	5.3	5.4	6.0	5.5	5.1

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ИНВЕСТИЦИИТЕ															
	2018				2019				2020				2021		
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	ноем. дек.	јан.	
	<i>реални годишни промени во %, освен за СДИ промените на реалните износи се во милиони денари</i>														
Увоз на средства за работа*	19.1	20.2	10.5	11.6	1.9	4.8	12.5	6.4	0.9	-34.6	-2.9	4.5	-1.1	14.9	-7.7
Извршени градежни работи**	-39.6	0.9	-10.0	14.6	15.1	-3.3	3.0	5.3	6.3	-5.1	3.0	2.3	18.7	-14.1	-
Домашно производство на капитални производи	19.3	24.2	16.0	5.7	12.3	-2.9	10.7	7.1	-5.7	-46.0	-9.0	1.0	0.8	1.0	-18.0
Државни капитални инвестиции*	-65.0	-39.5	-10.7	-34.1	-11.1	62.7	26.3	66.5	23.8	-34.4	26.0	-20.7	-19.6	-22.3	255.5
Директни инвестиции***	8572.0	5779.6	3761.2	8336.9	-11081.9	-2571.9	5347.7	-6986.1	4746.0	-2203.6	-5586.9	-6856.1	-7802.9	-253.1	-
Долгорочни кредити на претпријатија*	2.0	4.7	6.6	5.9	4.9	4.8	2.6	6.4	4.1	8.2	11.5	5.8	6.2	5.8	6.3

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

**реалните стапки на раст се добиени со користење на стапката на раст на дефлаторот на трошоците во градежништвото за нови објекти за домување.

***реалните износи се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните износи со нивото на индексот на потрошувачките цени (база година: 2020=100).

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.